

ROMAN

No 12

SISU:

H. Courths-Mahler: Rani amulett
Magdalena Thoresen: Soomlaste kirik.
Türgi mõtteterad.
Hermann Dressler: Kes ta oli?
Karl A. Tawaststjerna: Arusaamatus.
Andres Silla: Päikese tõusul metsas.
Janko Weselinowitsh: Pime wanaisa.
Herm. Sudermann: Mure.
K. Tetmajer: Roos.
Ottwell Binns: Wiie palmipuu saar
Hugh Conway: Warjust walgusele.

KIRJASTUS-OSAÜHISUS „ARENG”
TALLINN, 1926. A. V. AASTAKÄIK

$\frac{1}{4}$ ja $\frac{1}{2}$ aasta
tellijad!

Uuendage aegsasti „ROMAAN'i“
tellimist 1. juulist.

„ROMAAN“ maksab 1. juulist
(Nr. 13) alates aasta lõpuni
(12 nr.) — 400 mk.; $\frac{1}{4}$ aastas
(6 nr.) — 225 mk.; 2 kuud (4 nr.)
— 160 mk

„Romaan'i“ talitus

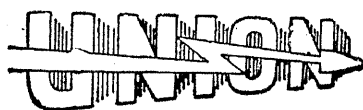
Tallinn,
Müüriwahe tän. 16.

Hooajaks

soovitab

August Raamat

oma kõige täielikumast jala-
nõude ärist Eestis igasuguseid
jalanõusid soodsate hindadega.

wabrikuga kokku leppides
wabriku hinnaga.

Tallinn, S. Karja tän. Nr. 18-4,
Kõnetraat 22-45.

Kaubamaja „SPORT“

TALLINNAS, Narwa mnt. 19. Kõnetr. 23-00.

Soovitab suures valikus kerge- ja raskejõustiku abinõusid
parematest kodu- ja väljamaa tehastest.

Tennise reketid

Tennise pallid

Tennise kingad

Ujumise trikood

Ujumise mütsid

Ujumise kingad

JALGPALLID igas valikus.

— Mänguasjade eriosakond. —

Romaani

Ilmub kaks korda kuus.

TELLIMISE HINNAD:		Toimetaja: P. GRÜNFELDT.		KUULUTUSTE HINNAD:	
Aastas (24 nr.nr.)	Mk. 750.—	Wäljaandja: K. o.-ü. „ARENG“.	1/1 Ihk. M. 3500.—	1/4 Ihk. M. 900.—	
1/2 " (12 nr.nr.)	" 400.—	TALITUSE AADRESS:	1/2 " " 1750.—	1/8 " " 450.—	
1/4 " (6 nr.nr.)	" 225.—	Tallinn, Müüriwahe tän. nr. 16	1/3 " " 1200.—	1/16 " " 225.—	
1 kuus (2 nr.nr.)	" 80.—	(üks B Laenu-panga majas).			
Üksiknumber	" 40.—	Telefon 12-53.			

Tekstis 50% kallim.

Tellimisi wõtawad wastu kõik postkontorid, raamatukauplused ja „Romaani“ esitused.

Nr. 12 (102)

Juuni 1926

V aastakäik.

Rani amulett.

Saksa kirjaniiku H. Courths-Mahler'i romaan.

9

„Kuidas ta sulle dieti meeldis, Gewa?“
Tükitese aega wahtis neiu oma kingale.
Siis tõstis ta äkki oma pea ja waatas wenna-
nale awameelselt otsa.

„Paremini kui ükski teine inimene.“

„Ja nüüd rõõmustad sa tema tuleku üle?“

Nüüd waatas neiu wennale külmalt otsa,
mitte dieti teades, kuidas see Rambergi peale
waatas. Ja siis ajas ta enese sirgeks ning üt-
les sõjakalt ja wõitluswalmilt:

„Jah — et sa seda tead —, mä rõõmus-
tan, rõõmustan üliwäga.“

Gerhard naeris tasafesi ja wõttis ta käe.

„Miks nii sõjakalt, kangelasneiu? Mül
pole ju midagi selle wastu, et sa rõõmustad.“

Gewa kargas püsti, istus ta toolkoole ja
wõttis ta ümbert finni.

„Ei? Kas sul tõesti ei ole midagi selle
wastu?“

„Tõesti, tõesti mitte.“

Neiu jurus oma põse tema põsele.

„Ka mitte, kui ma erilist rõõmu tunnen —
ja just tema tulekust.“

Gerhard silitas ta juukseid.

„Ka siis mitte, wäike Gewa, ole üsna ra-
hulik.“

Gewa tõmbas sügawasti hinge, suudles
wenna põske ja istus jälle oma toolile.

„See on hea, Gerhard. See teeb mu rõõm-
faks. Kuid tean, et sina kedagi sallid, see on

— noh, mis? — nagu kiitus — nagu au-
awalbus — nagu orden — sellele kellele.“

„Nii siis praegusel korral parun Ramber-
gile. Wõin sulle ütelda, Gewa, tema meeldis
mulle väga.“

„See rõõmustab mind — väga, väga,
Gerhard.“

Nad waitisid hetke aega ja wahtisid mõ-
tistledes oma ette. Siis ütles Gerhard pit-
kamisi:

„Tahaksin sulle midagi jutustada, Gewa.“

Gewa ajas enese sirgeks ja waatas talle
oodates otsa.

„Ah sina, see kõlas nii pühalikult — nagu
oleks sul mulle midagi eriti ilusat ütelda.“

Gerhard äigas üle otsaesise.

„Minule ongi see midagi ilusat, Gewa.
Wõib olla, et ma sulle sellest ei oleks rääki-
nud, kui ja mulle et oleks ütelnud, et sulle
parun Rambergi tulek suurt rõõmu teeb. Nüüd
usun, et mind hästi mõistad, kui sulle kõik
ülten.“

Gewa wõttis ta kätest finni.

„Räägi, räägi ometi!“ palus ta.

Ja nüüd jutustas Gerhard temale Freda
von Waldbaut, oma kokkujuhumiseft temaga
laewal ja sügawast muljest, mis neiu temale
awaldanud.

Wiktori kallalekippumiseft Fredale ei lausu-
nud ta sõnagi. Ta kirjeldas Fredat ja kiitis

ta uhket, iseseiswat meelt, kuidas ta pärast wanemate surma oma saatusega wõidelnud. Ka sellest rääkis ta, millise auhartusega krahwinna Dorlaga omast noorest selfineiuust oli rääkinud.

Tähelepanelikult kuulas Gewa, ja ta noor armastus Hans Rambergi wastu õpetas teda temast aru saama.

Kui Gerhard oma jutustusega oli jõudnud Fredast lahkuseni Kalkutta sadamas, waatas õde temale uuriwalt otja.

„Ja sina lastsid ta minna, Gerhard, ilma temale ütlemata, kui kalliks ta sulle oli saanud?“

Gerhard nokutas pead.

„Jah, Gewi; ma arwastu, et ennast enne weel pean proov'ima ja selle, mis alles idus oli, pean lastma kaswada.“

„Ja nüüd? Mis ütleb su süda nüüd selle noore daami suhtes?“

Gerhard tõmbas sügawasti hinge.

„Olen kõik see aja igatusega mõtelnud tema peale ja tean nüüd, et ma teda armastan üle kõige maailmas.“

Gewa tegi karsitu liigutuse.

„Oh, mu Sumal — ja nüüd wiibib ta Sumal teab kus maailmas ja igatseb wõib olla samuti sinu järele kui sina tema järele. Miks lastsid ja ta ometi lahkuda? Kuidas wõisid ja seda teha?“

Gerhard naeratas õe agaruse üle.

„Jah — kuidas wõisid ma seda ometi teha? Aga kui ma seda eneselt küsisin, siis oli see juba hilja. Siis ei saanud ma teda enam tagasi hoida. Aga — sellest kõigest ei oleks ma sulle rääkinud ilma erilise põhjuseta, Gewi. Mees niisuguseid asju ei räägi. Aga lool on järg.“

Gewa lastus ettepoole.

„Järg? Kas oled preili von Waldaust jälle midagi kuulnud?“

„Seda kuuled kohe. Nii siis kuula. Sa tead ju, et ma preili Marbuschi wabastasin.“

Gewa nokutas karsitult.

„Ja muidugi. Aga ära kaldu kõrwale. Mis on meil preili Marbuschiga asja?“

„See kuulub ikka ta minu loo hulka ja sa pead kannatlik olema, Gewi. Nii siis: ma lastsin preili Marbuschi lahti ja wajasin temale tiiresti asemikku. Sellepärast palusin direktor von Strehlenit mulle kohe sündsat jõudu otsida, et ta Berliinist tulles ees leiaksin. Ma andsin talle waba woli walimiseks, ja reisisin ise ära. Ja tema wõttisist ühe noore daami 15. augustiks ametisse.“

„See on täna, Gerhard.“

Gerhard nokutas.

„Tõsi, Gewi. Täna hommikul tuli direktor minu juure ja teatas mulle, et mu uus naissekretär kohal olla. Aga ta olla wäga ilus ja üllas. Weel ei nimetanud ta mulle tema nime, waid ütles ainult, et ta olla aadeltsoost. Mina tegin weel nalja ja ütlesin, et selle eeskõne peale olen kõige hirmsama jaoks ette walmistatud. Aga kui noor daam siis tuppä astus, siis olin wõse uimane — sest — tulija oli Freda von Waldau.“

Gewa lõi käed kokku.

„Tema ise? Kui kummaline! Kuidas see juhtus?“

Gerhard jutustas temale kõik — ta Freda ehmatust ja soowi, et ta kohe jälle wabastataks.

„Ja sina? Mis tegid sina, Gerhard? Ega ja teda ometi Sumala pärast ei lastnud lahkuda?“

Gerhard hingas raskesti.

„Ei! Ma nõudsin lepingu täitmist, Gewi! Ma ei wõinud teda minna lasta. Kas saad sellest aru, Gewi? Tema on ju krahwinna Dorlaga surma läbi jäänud koduta. Rust wõisid ma teada, kuhu saatus ta läkkab, kui ma ta minna lastsin? Mul poleks olnud ainusiti rahulikku filmabiltu. Ja ka ilma sellela — ma ei taha teda lahkuda lasta, tahan teda lähemalt tundma õppida, tahan talle kõige pealt võimalust anda mind tundma õppida. Ma pidasin ta tema lepingust finni, millest ta alles seadusliku ülesütlemise järele wõib loobuda. Pikemat aega ma ei waja enesega oisusele jõudmiseks.“

„Koh, Sumalale tänu, et sa teda jälle ära minna ei lastud, Gerhard! Sa tahad ta ometi omale naiseks wõtta, eks ole?“

„Jah, Gewi, kui ta mind armastab, nagu mina teda, siis saab taast mulle naine. Ja seda kõik ütlesin ma sulle ainult selleks, et mind pead aitama.“

„Mis pean ma selle juures tegema?“

„Seda ütlen sulle kohe. Sa pead mind aitama temale siin erandikohta luua, millest ta aga midagi ei tohi määrgata. Sest ta on, nagu juba ütlesin, wäga uhke ja selles uhkuses wäga kergesti haawataw. Minu poolt palutawa erandikohta lätkaks ta kahtlemata kui haawawa tagasi.“

Gewa nokutas pead.

„Sellest ma saan aru.“

Gerhard wõttis ta käest finni.

„Käed, sellepärast tulid ma sinu juure. Teie naised olete seesugustel kordadel osawamad kui mehed. Sellega saad sina juba toime. Kas jah, Gewi?“

Gewa kaelustas teda.

„Aga südamest heameelega, Gerhard, seda ei maksa küsidaagi. Ütle ainult, mis ma pean tegema?“

Sügarvasti hingates mõttis Gerhard õe lätest sinni.

„Minu kawatšus on seefugune, Gewi. Sa tuled hommikul, kui tema minu töötoas wiib, sinna minu juure. Mina tutvustan sind temaga ja sina pead leidma mingisuguse mooduse, kuidas sa temaga seltskondlikus üheõigusluses võid läbi käia. Muidugi nõuan ma seda ainult ainult siis, kui ta sulle meeldib, mida ma loodan. Wahest lutsud sa tema kord, nagu oleks see enesestmõistetaw, pärastlõunat teele. Ja et see proua v. Rodale filma ei torkaks, siis ütled talle, sulle meeldiwat preili v. Waldau sedawõrd, et temaga soowiksid läbi käia — seda olla mina sulle ka lubanud.“

Gewa nolutas agarasti pead.

„See lähed hästi. Kuna ta on parunes von Waldau, siis ei tee see vähemakti takistust, sest see dokumenteerib, et ta on heast perekonnast.“

„Täitša õige. Mulle on ka armas, kui herad direktorid ja ametnikud märkawad, et sa temaga sõbrajalal oled. Siis peawad nad noore daami erandlikust seisulorrast lugu. Ja seda seisulorda on tulewikus tingimata waja — kui Freda v. Waldau saab minu naiseks. Kas saad sellest aru, Gewi?“

Gewa kaelustas teda.

„Ah, Gerhard, niipalju sõnu pole ju sugugi waja. Ma saan kõigest aru ja rõõmistan, et neiu, kelle järele sa oled igatsenud, kindlasti Kronau tehastes asub ja ma sind wõin aidata, nii kindlasti ja ausasti aidata sinu õnne sadamasse juhtida. Sellepärast ole üsna rahulik. Mina toimetan selle kõik sinu soowide kohaselt. Ja ma loodan ning soowin ise, et see noor daam mulle õige hästi meeldiks, nii et ma temale hästi lähedale jõuan. Siis on kõik palju kergem. Aga isegi kui ta mulle ei meeldi — seda ma ju ei usugi — aitan sind heameelega. Nii on sulle su rumalast deest kord omelt ka midagi kasu.“

Gerhard suudles ta põski ja käsi.

„Tänan sind, Gewi, et kõik mulle nii kergelt tahad teha.“

„Aga, Gerhard, kas ei teeks sa seda mulle sama agarusega?“

„Seda ja tead.“

„Noh, näed nüüd. Ja ma tahan sulle kohe omakasupüüdlilikult wõimalust anda wastuteeneks. Gerhard naeris heasüdamlikult.“

„Ma ei teaks midagi, Gewi, mis ma sulle wõiksin keelata. Mis wõin ma sinu heaks teha?“

Neiu kattis ta silmad kinni.

„Sellejuures et pea sa mulle näkku wäatama. Tahaksin sind paluda, et sa parun Ramburgi, kui ta siin on, paluksid jõuluks meile pikemale puhkusele tulla. Ma tahaksin teda nimelt paremini tundma õppida, sest manöwrite ajal on tal wistiski wähe aega minu jaoks. Bealegi sefsab ta elus täitša ütsinda ja ei tea, kelle seltsis ta peab jõuluid pühitsema.“

„See peab sündima, Gewi. Tema wõib Viktoriga ühes tulla. Seda saab ilma tähelepänu aratamata korraldada.“

Gewa surus enese tema najale.

„Ma tänan sind, Gerhard.“

Naeratades filitas wend õe palgeld.

„Me aitame ju üksteist heameelega. Aga nüüd on aeg juba hiltne, Gewi. Nüüd mine woodi. Ega sa ju Berliinis palju ei maganud.“

„Sest ajast oleks ju ka kahju olnud.“

„Arwad?“

„Wistiski. Ah, taewalik oli seekord Berliinis olla. Ja siin on mul niipalju aega magada. Nii siis head ööd, Gerhard. Hommikul tulen sinu töötuppa ja teen kõik, kuidas soowib.“

„Tee seda, Gewi. Aga Freda v. Waldau ei tohi iial aimata, et see minu algatus on. Sina ei tohi iial märgata lasta, et sind olen mõjutanud.“

Gewa naeris.

„Ah, Gerhard, nii loll ma küll ei ole. Ja taktiwaeseks ei wõi sa mind ju ka arvata.“

Wend filitas ta põske.

„Muidugi mitte, armas Gewi. Aga sina ei tunne Freda v. Waldau uhtust. Nimaks ta vähemakti mõjuwaldust, siis oleks kõik rikkas. Ja mina ei taha teda teha rahutuks.“

„Ma saan su kartusest aru, Gerhard. Aga ja wõid olla üsna rahulik.“

Nii lahusid wend ja õde täna teadwusega, et olid üksteisele weel enam lähenenud kui iial enne.

* * *

Freda ei olnud sel ööl mitte hästi maganud. Mingsugune kauge müdin, millega ta polnud harjunud, effitas teda ilka jälle. Töö tuifsoon et seisnud tehastes isegi öösel.

Ja kui ta siis ärkwoel oli, mõtles ta naeratades: Oled Kronau tehastes, mille omanik on Gerhard von Ruden — ja sina oled ta naissekretär. Homme töötad sa tema seltsis.

Niipea kui päike heledasti ta aknasse paistis, ei suutnud ta enam woodisse jääda. Ta tõusis ja riietus, walis enesele tumesinise kleidi üsna lihtsa särkbluuse selle juure. Kuid sellest kleidist nägi ta wälja kena ja üllas. „Õnnebrošchi“ peene kuldketi küljes pani ta enesele tänagi kaela.

Waadeldees ennasti peeglis, ütles ta :

"See wäärtasti näib olevat lihsjal bluufel pifut wõõras, aga kui ta tõesti õnnebrosh on, siis wajan teda täna enam kui iial enne."

Saades walmis, läks ta oma elutuppa. Seal ootas teda juba proua Krüger ja kattis talle akna juure wäikse laua.

Aurufireen kuulutas kahelksandat tundi, kui Freda Rudeni majja astus.

Teener, kes teda eile Gerhardi töötuppa juhatanud, näis teda juba ootawat. Ta saatis Freda koha ühte tupp, mis seisis töötoa kõrwal ja oli sellest pool vähem. Akna all seisis lai laud kõigi asjadega. Peale laua olid seal weel mõned toolid, kõrge riul raamatutega, diivan, pesunõud, lauakene weenõudega ja klaasiga ja riidekapp. Akna ees olid kahetõrdsed eesriided. See oli tema tööruum ja seisis usse laudu Gerhardi toaga ühenduses.

Süda põksus tal kõrini. Teener kadus. Ta pani kübara peast ja ajas jalki seljast. Pesulaua ees heitis ta pilgu peeglist, korraldas juukseid ja ajas enda siis sügawasti hingates sirgetis.

Siis sammus ta tähendatud usse juure. Silmapilgu peatas ta selle ees ja surus käe rahustades südamele. Wiimaks koputas ta tassa.

Gerhard hüüdis siise. Freda awas usse ja astus üle läwe.

Gerhard oli, mitte vähem erutatud kui Freda, oma laua ees istunud ja Freda sammust kuulanud. Palawikuga ja rahutult oli ta oodanud neiu tulekut. Aga kui nüüd neiu üle läwe astus, sai ta oma rahu jälle tagasi.

Ta tõusis, teretas kummardades ja ulatas tulijale käe.

"Tere hommikust, preili v. Waldau. Lubage, et ütlen Teile Teie uues tegewuskohas tere tulemast."

"Tere hommikust, herra v. Ruden. Ma tänan Teid," wastas Freda, nähtawalt sama rahulikult kui Gerhardt. Aga see nägi, et ta huuled tuikafid, ja tundis neiu käes terget wärinat.

See andis temale imetaoliku õnnetunde. Ta nägi selles märki, et neiu tema wastu ometi ei wõinud olla ükskõikne. Aga ta tegi täitsa ärilike ilme. Rahulikult tähendas ta oma laua kõrwal seiswale wäiksele lauale, mille ees seisis tool. Suur märkusteblokk seisis lauakesel ja juures kristallnõus mitu pliitafit ja muud kirjutusarmet.

"Palun, wõlke istet. Et Teid tutwustada Teie igapäewaste kohustega, teatan Teile, et me igal hommikul üheskoos posti läbi vaatame. Teie kätte tulewad muidugi ainult need kirjad,

mille peale minu ajemel peate wastama. Teatan Teile iga kirja juures üldjoontes, mis mõttes tuleb wastata Teie teete sinna märkusteblokkile oma märkused. Kas saate aru?"

"Jah, herra von Ruden."

"See on hea. Pean Teile, enne kui algame, ütleva, et mulle ainult kõige tähtsamad asjad süa otsustada ja wastata saadetakse. Kõigile teistele kirjadele wastawad direktorid ja ametnikud. Ja just neis tähtsamais asjus on tähtsõige suurem waitimine tarwilik. Sellest oleneb mõnikord wäga palju, et neid asju peale direktsooni, minu ja Teie keegi ei tea. Sellepärast palun ma Teid mulle oma ausõna anda, et Teie nende kirjade sisust iial kellelegi midagi ei räägi."

Suuril silmil ja tõsiselt waatas Freda temale otsa.

"See on dieti enesestmõistetaw, herra von Ruden. Aga ma annan Teile oma ausõna."

Gerhard kummardas.

"See on ainult wormiaft, et Teilt selle ausõna nõuan. Mina olen Teil direktsooni peale kindel ja olen õnnelik, et seda wõin olla."

Freda südames peitus rõõmus tunne teadumuses, et Gerhardtile oma tingimusteta uskawuse läbi wõis kasulik olla.

Ruden pani käe kirjadele.

"Meil on wäga palju wälismaa suhteid ja sellepärast tuleb iga päew meie kirju kõigis keeltes. Mina ise oskan täielikult ainult Inglise ja Prantsuse keelt. Teistes keeltes, mida teie, nagu tean, meisterlikult waltsete, — seda finnitafid mulle aurikul kõigi rahwaste esitajad — pean Teie abi peale lootma. Teie peate mulle need kirjad kõigepealt ümber tõlkima. Näete, siin on neid terve kimp ja neid tuleb iga päew, furd enam, furd vähem. Ja need käiwad kõik Teie käest läbi. Direktsoonimajas on meil muidugi weel iga riigi jaoks oma korrespondent. Jaapan ja Hiina kirjutawad meie Inglise ja Prantsuse keeli. Samuti mõned teised riigid. Aga seal korraldatakse ainult vähem tähtsad asjad, nagu Teile juba ütlesin. Tähtsamad kirjad kõik käiwad Teie käest läbi. Nüüd näete, et olete saanud õige wastutusriikka koha."

"See on mulle armas. Siis tean ma, et wõin olla Teile kasulik ja ei saa oma kõrget palka ilmaargu."

Gerhard naeris tasafesi.

"Seda Teie igatahes ei saa. Teie uhkus peab sellega leppima, et siin oma leiba mitte Jumala muidu ei söö. Nii siis, kui see Teile sobib, wõime nüüd tööle hakata."

Freda nokutas pead.

"Ma palun seda."

Meelelbi kõneles Ruden neiega üsna asjalikul, ärilisel toonil ja ei lubanud ka oma silmadele teist keelt, kuigi tal väga raske oli oma osa etendada. Seft Freda polnud talle veel ial nii ilusana paistnud, kui lihtsas töökleidis ja allasurutud ärewuses loitwate silmadega.

Ta oli kirjad pealiskaudselt läbi waadanud ja ühiskuteks kimpudeks jaganud. Ühe neist pani ta nüüd Freda ette.

"Need kirjad peate mulle enne Satsa keele tõlkima. Seda teete hiljem oma toas, kus kirjutuslaualt kõik leiata, mida wajate. Siis toote tõlke mulle läbiwaatamiseks. Siin on Teile nashmapp, milles kirjulused alal hoiata, et nad ei kaoks."

Nüüd rääkis ta neiega neist kirjadest, mida ta ise lugeda oskas, ja ütles talle, mis neile tuleb wastata. Freda kuulas tähepanelikult, nummerdas kirjad ja tegi blokile sama numbrit all märkusi.

Selle juures mõis ta näha, milline hiiglasuurus Kronau tehastel oli ja milliseid suhteid ta kõige maailmaga pidas.

Freda sai fergesti ja ruttu aru, kuigi nõuded õige suured olid. Gerhard ei kinkinud talle midagi, waid röömustas ta intelligentsti ja awara arusaamise üle.

Walmis saades tõusis ta.

"Nii, preili von Waldau. Siotsa on Teil nüüd küllalt tööd ja tunnete asja. Peaks mõni asi Teile veel olema selgusetu, siis olge head, tulge minu juure ja küstge. Kõige pealt palun kirjad mulle ümber tõlkida, kirjad, mida ma veel pole lugenud. Enne wastust waatame nad siis veel üle. Tund aega enne lõuna- ja õhtuposti minekut panete nad mulle allakirjutamiseks ette, kuiwõrd nad Teil walmis on. Kas olete asjaga nüüd luttaw?"

Ta tõusis.

Ka Freda tõusis.

"Jah, herra v. Ruden."

"Hea! Siis hakate ametisse!"

Freda kumardas, wõttis mapi ja lahkus. Üst oma taga finni pannes, hakkas Gerhard fergemini hingama.

Maksis see aga waewa — nende nalfesilmade ees ärilise tooni juure jääda, mõttes ta.

Fredagi tõmbas teises toas fergemini hinge. Ugusest oli ta üle saanud. Ja nüüd lootis ta wõiwat rahulikumaks jääda.

* * *

Ugarasti andus Freda tööle. Rutu ja kindlasti tõlkis ta kirjad ning pani nende fisu selge, ilusa käekirjaga kirja. Rahe tunni pärast

oli ta oma töö felle ofaga walmis. Mõte, et teisel pool uft töötas mees, kellele ta hing nimetuma innuga andus, woogas taft wahetewahel üle nagu kuum woog. Aga ikla jälle fundis ta enese rahule ja loondas oma mõtted töö juure.

Siis pani ta tõlke mappi ja tõusis Rudeni tuppa minema. Jälle koputas ta uksele, ja jälle hüüdis Gerhard: tulge!

"Olen kirjade tõlkimisega walmis, herra v. Ruden."

Ruden tõusis imestades.

"Juba?" Kõigi kirjadega?" küstis ta uskumatult.

Neiu asetask mapi lauale, wõttis kirjad ja ulatas temale kätte.

"Need on enamasti lühikesed kirjad — see lähel kiiresti," ütles ta.

Ruden waatask kella. Ta ei olnud neiu nüüd veel oodanud. Soodetawasti tuli Gewa nüüd, enne kui ta Fredaga nende kirjade läbiwaatamise lõpetask.

"Teie töötate ju otse hämmastawa kiirusega, preili von Waldau," ütles ta ja istus jälle laua ette, ka neiu käega istumisele paludes.

Ta luges tõlgitud kirjad läbi ja waatask Fredale siis naeratades otsa.

"Selge ja täpne! Nähtawasti saate oma uue ametiga toredesti hakkama."

"Seda ma loodan, herra von Ruden. Iga tahes saab mu ülem püüde olema, Teil rahuldada."

Ruden ei ütelnud meelelbi enam midagi kiitmat, waid rääkis neluga kirjade fisu läbi, et neiu teaks, mis wastata. Freda tegi agarasti blokile märkusi ja Ruden nägi, kui hoolikalt ta töötas.

Ta nüüd wõttis ta juba wiimse kirja kätte. Rahutult waatask ta kella. Gewa näis olewat lauaks magama jäänud.

Juba tahtis ta Gewaga kokkusaamist hajameelselt edasi lükata, kui see äkki ilmus.

Gewa kandis ilusat lühikest kleiti, walged roosid wõõ wahel. Weetlem nägi ta wälja oma helelaba, röömsa naeratusega. Wahetades Gerhardiga wargelt pilke, ütles ta lõbusasti:

"Tere hommikust, Gerhard! Kas ma effitan?"

"Ei, Gewi, oled nüüd hästi wälja maganud? Tere hommikust!"

"Jah — wiimaks! Ma häbenen oma laiskusest. Kõik on tehastes juba tundide kaupa tegewuses. Sina muidugi ka. Minult mina olen wilets erand. Tõesti — mul on häbi! Aga muidugi ei tulnud ma sulle seda ütleva, waid ma tuln tulwust sobitama sinu uue

kaastöölisega. Kas oled nii lahke ja esitleb mind ?"

Gerhard tutvustas daamid täitsa nii, nagu seisaksid nad seltskondlikul parletil üksteise ees.

Gewa waatas uurival pilgul Freda ilusale näole ja tundis tema vastu otsekohesest soojust. Weetlema naeratusega ulatas ta Fredale oma käe.

"Mikine rõõm, preili von Waldau, Teiega tutvust sobitada. Minule on see rõõmsaks tundeks, et peale minu siin majas teine nii noor veri wiibib. Ja kui ma siin oma wenna juures wahetewahel aega wiidan, siis loodan ma, et Teil alati aega on minuga westelda — muidugi teada, kui Teil selleks aega on."

"Selles pole kahtlust, armuline preili, aga ma usun, et mul selleks wähe aega on," ütles Freda, keda Gewa wärste loomulikkus liigutas.

"Ah, küll Teil juba aega on. Minu wennal ei ole Teile ju alati iööd anda. Ja siis tahan ju mina ka Teile seltsist mingisugust kasu saada. Et, Gerhard, kui ja preili v. Waldaud ei waja, siis annad talle puhkusaja ?"

"Enesestmõista — heameelega, Gewi. Aga meie ei toht preili v. Waldau teenitud puhkust lühendada," wastas Gerhard mõttikult, wäikest komeediat osawasti kaasa tehes.

Gewa waatas temale kelmikalt otsa ja pööras siis jälle Freda poole.

"Ah, eks ole, piisut lõbutjeda ja westelda pärast kuima äritooni — see on Teile ju ka puhkuseks ?"

"Ma ei usu üldse, et puhkust wajan, armuline preili," wastas Freda naeratabes.

"Nii siis külastate mind wahetewahel minu tubades, kui Teil siin midagi teha ei ole — eks ?"

Freda süda läks neiu lahkust nähes soojaks. "See saab mulle alati olema rõõmuks, kui Teil tohin külastada."

Gewa nokutas naerdes pead.

"Olen Teil kohe oma südamesse wõtnud. Meie peame saama sõpradeks, Kas jah ?"

Freda waatas kaheldes Gerhardsile. Kas soovis tema, et tema, kui teenija, tohtis ta õega läbi läia ?

Wõib olla luges Gerhard selle küsimuse ta silmist. Ja teda rahustades ütles ta naerdes :

"Leppige oma saatusega, armuline preili. Minu õde ei paku oma sõprust nii kergesti, aga kelle ta kord oma südamesse wõtab, seda ta enam ei wadasta."

Gewa sirutas Fredale käe.

"Andke käsi — mu wennal on õigus — mina lahti ei laje."

Ja särasilmil wõttis Freda Gewa käest kinni.

"Selle saatusega lepin ma ülihea meelega."

"See on Teist wäga armas. Ja nüüd lubage mulle weel täna, et tulete kell 5 minu juure teele, et ma Teil meie majadaamile, proua von Rodale, wõiksin esitleda. Sina tood preili von Waldau enesega kaasa, Gerhard, jah ?"

"Heameelega, Gewi, kui armulisel preilil sellele vastu midagi ei ole."

Freda ei teadnud, mis sellest suurest lahkusest mõelda. Kas oli see rikas ja hellitatud noor daam olnud ka tema eelkäija vastu nii armastuswäärne, wõi tuli ta temale ainult sellepärast nii vastu, et ta oli preili von Waldau ?

Et Gerhard oma õde wõis olla mõjutanud, seda ta ei teadnud ega sellele ta ei tulnud.

"Mul ei ole sellele vastu tõesti midagi, kui ma ainult ei eelista ja oma kohuseid hooletusse ei jäta," ütles ta.

"Nii siis tehke, Teile joote meie seltsis teed. Loodetawasti sünnib seda tihti. Kas olete muusikaalne, preili v. Waldau ?"

"Ma mängin kaunis ladusasti klawerit ja laulan ka piisut."

"Kui tore ! Siis peate wahetewahel õhtuti meile tulema ja minuga muusikat tegema — kui Teile liig wäsinud ei ole."

Freda naeratas.

"Muusika jaoks pole ma ita wäsinud. See teeb mulle rõõmu, kui Teil wõin saata."

"Aga ärge tehke illustroone ; mina laulan ja mängin õige keskparaselt. Aga minu wend on tänuult pealtkuulaja. Tema armastab kodumuusikat wäga, ja mina pean temale alati mängima ja laulma. Aga üksi teeb see mulle wähe lõbu. Seltsis lähem see paremini. Aga — milline tore ja algupärane ehe Teil seal on ?"

Nende sõnadega osutas Gewa õnneprosshile.

Freda punastas kergesti. Ta ei teadnud, kas Gerhard õele oli jutustanud, et ta Indias käis ja temaga aurikul koos wiibis.

"Tean, et see ehe mu lihtsal kleibil peab filma torutama — ma lubasin andjale seda iga päew kanda. Sain ta kingituseks rani Suleihlt," wastas ta wiwitades.

"Kas tead, Gewi, kes rani Suleih on ?" küsis Gerhard õelt naerdes.

Gewa raputas pead.

"Ei."

"Siis ma ütlen seda sulle. Rani Suleih on radshja Gunarefi proua — mäletad seda radshat, kes pikemat aega külalisena kord siin meil wiibis. Ma jutustasin sulle ju kord, et ta oma abilaasaga juhuslikult samal aurikul sõitis, kus ma preilit von Waldaud tundma

õppisin. Ja rani on inglanna ja juhuslikult preili von Waldau endine pensioonisõbranna."

Gewa imestas.

"Ah, kui humitaw! Ja see rani finnis Teile selle ehte mälestuseks?"

"Jah, kui ma Rohapettaft lahkusin."

"Teie käisite Rohapettas?"

"Jah, radsha õe pulmas. Üheksa päewa olin ma radsha palees krahwinna Dorlaga sellis külalises."

"Jah, Gewi, ja rani tahtis preili von Waldau kojadaamina oma ligidale jätta," ütles Gerhard wahle.

"Mu Jumal, kui humitaw! Ja Teie töotafite ranile, tema ehel alati kanda?"

"Jah, tema tõendas, et see ehe mulle õnne toomat, keegi wana India aja olla sellele oma nõiduse pühendanud. Sellepärast kutsun ma seda ehel oma õnneprossiiks ja kannan teda alati," wastas Freda, rõõmus, et Gewa oma wennaalt tema aurikulwiibimist juba teadis.

Wõib olla, ütles ta enesele, tuli Gewa mulle just sellepärast nii lahkesti wastu ja pidas mind selliskondlikult omawääriliseks.

"Seda teeksin ta minna Teie asemel," ütles Gewa, õnneprossi huiwiga waadeldes. "Ja Teie peate mulle jutustama Rohapettaft ja pulmapidustuslest. Nüüd aga pean ma targu kaduma, enne kui ja seda energiliselt nõuad ja minu ukse taha wiiskad. Nii siis nägemiseni tänna õh-tupoolikul teel, preili von Waldau."

Ta pigistas südamliselt Freda kätt.

"Nägemiseni, armuline preili," wastas Freda, weetlewale neiule sooja pilgu heites.

Gewa suudles wenna palet ja läks ruttu wälja.

Gerhard rääkis nüüd, nagu ei oleks midagi sündinud, Fredaga wiimse kirja läbi.

Kui süreen lahtteisikümnendat tundi kuulutas, awas Gerhard tema toa ukse.

"Kõige parem on, preili v. Waldau, kui Teiegi tulla 12—2 oma lõunaaja peate. Tean preili Marbuschilt, et Krügerite juures nagu igal pool tehastes kell pool üks lõunat süüakse."

"Nii on see küll, herra v. Ruden," wastas Freda.

Gerhard nolutas.

"Nii siis minge sööma. Mis Teie kirjades walmis on, andke siia. Ja kui kell kaks tagasi tulete, siis jatkate tööd."

Freda tõusis ja wiis walmid kirjed temale.

Siis rietus ta ülrietetesse ja läks lõunale. Gerhard waatas temale aknast järele, kuni ta meljakesse kadus.

Gewagi oli Freda minekut näinud. Nüüd tormas ta lohe wenna tupp ja kaelustas seda tormilikult.

"Ta on wõlum, Gerhard — weetlem, pilt-ilus olemus! Sa wõid wäga rõõmus olla, et ta rani juure kojadaamiks ei jäänud, sest siis oleks mõni radsha ta tingimata oma haaremisse wiinud. Ah, Gerhard, nüüd mõistan, et ja oma südame pidid kaotama. Aga nüüd ütle mulle — kas oled minuga rahul? Kas tein kõik ta hästi?"

"Wäga hästi, Gewi. Oid just kui ehel diplomaat."

Mulle teeb see headmeelt, et minuga rahul oled. Ja weel enam rõõmustan, et Freda von Waldau mulle niihästi meeldib. Temale sõbralikult läheneda ei saa mul olema raske."

"See on ilus. Aga ma palun sind weel kord, ole hästi ettewaatlik, et ta ei märka, et mina kõige selle mängu taga seisan."

"Ära muretse, küll mina toimetan kõik hästi."

Ta kaelustas wenda ja kadus jälle ruttu, et wenda mitte kauemini ehitada. Sest muidu respektseeris ta oma wenna töötuba wäga.

* * *

Kui Freda pärast lõunasöömist oma töötuppa tagasi tuli, jatkas ta tööd. Teel oli ta Gewa lahke wastutuleku üle järele mõtelnud.

Gewa meeldis temale wäga. Tema wärske, loomulik olemus oli wõrgutaw; igatahes leidus wähe rikkaid ja hellitatud daame, kes nii lahkesti waesemate inimestega ümber käisid. Nüüd aga andus Freda jälle tööle. Ja neljas tund ei olnud weel lõpul, kui ta kirjadega walmis jõudis ja need oma peremehe tupp wiis.

Naeratades waatas Gerhard tema poolt üle.

"Juba walmis? Kõik kirjad?"

"Jah, herra v. Ruden."

Gerhard wõttis kirjad wastu.

"Teie töötate hämmastawalt kiiresti. Nüüd on mul Teile waewalt weel tööd anda."

Freda waatas temale tõsiselt otja.

"Sellest oleks mul kahju, herra v. Ruden. Seft ma ei tahaks laiselda. Wahest wõiksin Teid weel kuidagi aidata."

Gerhard raputas naerdes pead.

"Annan Teile oma sõna selle peale, et Teie eelkäija tõesti mitte laiskade liiki ei kuulunud, aga temal oleks nende kirjadega wähe-malt weel kaks kuni kolm tundi ära kulunud. Teie ei tohi enesele liiga teha, seda ei tohi ma lubada."

"Do, ärge kartke. Wõimalik ka, et ma asja nii hästi pole teinud kui minu eelkäija. Palun Teid kirjad läbi waadata ja mulle siis oma

otfus anda. Ei ole Teie nendega rahul, siis kirjutan ma nad veel kord ümber."

Gerhard raputas pead.

"Kirjade järele, mis mulle hommikul esitasite, jaamad needki olema laitmatud."

Ta waatas mõne kirja läbi ja kirjutas nendele alla. Siis waatas ta jälle Fredale otsa ja tundis, et neiu veel enam tööd soovis.

"Kas olete juba katjunud kirjutusmasinal kirjutada?"

"Jah, katjunud ma juba olen. Aga masinaga töötan ma palju aeglasemalt kui käega."

"Aga ometi võiks tulla, et peaksite mõned kirjad kirjutama masinal. Me võiksite nad ju kontoris ära kirjutada lasta, aga enamasti on nende siu nii tähtjas, et igauks seda ei tohi teada. Siis oleks hea, kui Teie sellega saaksite hakkama. Sellepärast oleks hea, kui Teie wabal ajal ennast katsetate masinakirjutusega harjutada. See oleks mulle armas."

Ta ütles seda ainult, et tööd anda neiuks, kes sellela olla ei tahtnud.

Freda haaras sest mõttest kohe kinni.

"Siis teen seda enesestmõista heameelega. Mul puudub ju ainult veel wilumus."

"Hea küll, lasen Teile kontoristi kohe kirjutusmasina tuua. Kella wiieni võite harjutada. Siis tulen Teile järele ja saadan Teie oma õde juure, kes Teie tulekust rõõmu tunneb. Teie olete temale väga meeldinud — laua juures oli ta Teist otse waimustatud."

Freda punastas.

"Teie preilit õde on väga armastuswääriline noor daam. Mind rõõmustas ta oma wärsk, loomuliku olemuse poolest."

"Noh, see on mulle armas, ei ta Teile meeldib. Tema on tõesti armas ja hea laps. Mina armastan teda väga ja mulle teeks see palju rõõmu, kui Teie mõnikord mõne tunnikese temale ohwerdaksite."

"Ohwrist ei wõi juttugi olla."

"Noh, seda parem. Mind rõõmustab see, kui üksteist mõistate. Teie olete selge, tasakaalus olemus, minu õde on aga oma ema liig warakult kaotanud ja temale on head sõbrannat hädaasti waja."

Freda filmad omastid tumeda ilme.

"Teie ei tohi unustada, herra von Ruden, et Teie preilit õde ja minu wahel on suur seltskondlik wahje, nii et sõprusest ei tohtiks juttugi olla."

Suurelt ja tõsiselt waatas Gerhard temale otsa.

"Et Teie wõite olla ka wäiklane, seda märkan ma nüüd esimest korda. Siin ajab Teie uhkus lopsakaid õisi. Mina tunnen ainult üht seltskondlikku wahet — wahet haritud ja hari-

matude inimeste wahel. Ja ainult seda tundsid ka mu wanemad, nagu seda tunneb ka mu õde. Olen Teid tõesti pidanud palju suuremalt mõtlejaks, mitte uskudeks, et niisugusele wahelole koputate. See on jälle ainult Teie uhkus, mis tahab üles seada piire."

Ta oli meeleldi nii tõsiselt rääkinud, et Fredale lõpulikult rahutust anda.

Freda raputas pead.

"Siin ei wõi ju juttu olla uhkusest. Ma ei taha ainult üle astuda piiridest, mis saatus mulle on ette tõmmanud."

Peaegu pahajelt waatas Gerhard temale.

"Ja kas see siis uhkus ei ole? See on ju peaegu — tõrkus. Ja Teie wõite seda jälle heaks teha, kui niisugused jõledused — jah, ma ütlen: jõledused — maha jätate. Minu õde ainult wõidab, kui Teie temale oma sõpruse kingite. Ja kui ma Teid veel eriti palun seda teha, niipalju kui Teie tunded seda tegemast ei keelbu, siis jääb wististi ka Teie uhkus sellega rahule."

Bisut kohmetult waatas Freda temale.

Aga ta filmad järasid selle juures rõõmsasti ja soojalt, nii et hambad kokku pidi suruma, et jääda rahulikuks.

"Andke mulle andeks, herra von Ruden. Et Teie olete suurelt mõtleja inimene, seda ma ju teadsin. Aga Teie preilit õde tunnen ma alles nii wahje, et ei tea, kas tema sama suurelt oskab mõelda. Ja kui Teie seda ütlete, siis on sellest mulle küllalt. Palun, ärge kiruge mind ses suhtes uhkete wõi koguni kõrgiks. Ainult peale toppida ei tahaks ma ennast kellelegi. Ja ma olen uhke, et mind wäärt armate oma õde sõbrannaks jaamaft. See on tõendus Teie usaldusest, ja ma tänan Teid."

"Kas pidin ma seda Teile enne veel tõendamata?" küsis Gerhard pehmeft, sest neiu toon oli kõig sõjariistad temalt ära wõtnud.

Freda kahwatas ja astus tema juureft laugemale. Selle pehme, sooja tooni wastu oli ta nõrk kui laps.

"Kas tahate siis olla nii lahke ja laste mulle kirjutusmasina fika saata?" küsis ta äritoonil juttu kõrwale wiies.

See hoiatas Rudenit. Weel ei tohtinud ta ennast ära anda. Enne pidi Freda tema kõrwal täitsa rahulikult ja usaldawalt töötama, enne kui temale wõts oma tundeid awalbada.

"See peab sündima," wastas ta rahulikult ennast walitsebed. "Seni palun Teid ftin seda kirja Wene keele ümber panna. See on eriti tähtis ja peab siis olema ka täpne."

Nende sõnadega ulatas ta neiuks paberilehe, mis oli seisnud kirjutuslaual.

(Järgneb).

Goomlaste kirik.

Norra kirjanik Magdalena Thoresen.

2

Wtiks aastat oli möödunud, ja ilka weel täis Maja ühest teenistusest teise; jama wilestasti riietatud ja pahasti toidetud kui waremgi.

Ta ei jõudnud dieti lahkuda ümbrusest, kus ta kulla elas, ja ilma et Sitaron wõi keegi teine inimene oleks aimanud, pidas ta teda filmas, aga ta ei läinud tema lähedale ja ei näinud teda italgit. Ta oli oma elusti wiimaks tüdinunud. Tal oli kibur keha ja tal puudus lust igaks asjaks. Keegi ei sallinud teda ja sellepärast ei teinud ta ka kellestki midagi wälja — seelugusel elul polnud otstarwet.

Siis tuli hauduwa pimedusega täidetud talwe järele wabastaw walgus jälle tagasi. Aga mida enam see kaswas, seda ägedamaks läks torm, ja paistis, nagu oleks ta libedusest paisunud. Peaaegu midagi ei jäänud oma kohale ei maal ega merel, ja inimesed panid oma elu tihhti kaalule oma kohuseid täites.

Nii jõudis kätte see weebruariöö aastal 1881, mil orkaan Põhja-Norras ja Lapimaal nitsuguse metsikusega möllama hakkas, nagu seda enne mitu aastajada polnud nähtud.

Ta häwitas nii ütelda logu ranniku, ja kus fjordidesse tungis, seal purustas ta kõik, mis inimestekäed olid kokku lütnud. Igalpool ähwardas hädaoht inimeste elu ja rahwas rändas põgenehes sissetulknud elamute wahel ringi. Üks kirik tõsteti ta alusmüüritilt üles nagu karbi kaas ja asetati wiltu ühele küljele; teine kirik kistis paigast, nii et taast pilbaste järele jäänud, kolmanda kiriku torn kanti kolm penikoormat eemal seiswale elanikkudeta saarele.

Õnnetus ja segabus walitses igalpool, äärmiselt rannikult kuni äärmise fjordinurgani, ja inimesed olid nagu üks kogudus, mis ainult siis juhtub, kui kõiki tabab jama saatus: üks kuulab teise järele, üks sõrdes oma õnnetust teise õnnetusega ja uubishimu arenes ruttu kaastundetungiks.

Rjöllefjordis, Klaus Paalseni juures Dedi talus, polnud lugu parem kui mujal. Ratus oli pealt lennanud, palkseinad latali kistud, ja ainult suure waewaga oli suudetud loomad päästa. Kahe päewa jookjul ei suudetud mingit pääseteed otsida ega leida, igaüks pidi enese eest hoolitsema. Aga kui torm pisut wähenes, nii et jälle jalul suudeti seista, taipas Klaus warsti,

edasirännata ja kusagil mujal warjupaika otsida. et talu elamisets enam ei kõlwanud.

Nii otsustas ta siis perekonnaga. Ta oli alles tugew mees, ja ta abikaasa mõni aasta temast noorem ja ta kolm last, kaks poega ja üks tütar, olid täisealised ja töowõimsad inimesed. Siis wõib küll midagi uut alustada. Ta wõis kõik, mis tal oli, rahaks teha ja siis tõige perega Ameerikasse rännata.

Sellega olid kõik nõus, wäljaarwatud wamen poeg. Sitmon armastas oma kõledat lapselapsoobu, kus ta kogu aasta loobusega pidi wõitlema. Aga ta isa oli wali mees, kes wasturääkimist ei sallinud; sellepärast waitis Sitmon.

Sitmon oli, kui ta soomlaste kiriku juures istus ja neinga naljatas, weel alles wäga rõõmus pois; aga aastate jookjul oli ta jäänud tõsiselt, ja kuna temagi nagu isa wasturääkimist ei sallinud, siis pörfasid nad tihhti üksteisega kokku. Siis awaldas ta oma arwamist waitides, ja sellest sai isa aru. Aga sellest ta ei küsinud. Pois oli tugew töömees ja tal oli küllalt agarust asja jälle heaks teha, kas tal selleks tahtmist oli wõi ei olnud.

Pärast Klaus Paalseni ja tema perekonna lahkumist Rjöllefjordist möödus paar nädalat, mil ilm sama pahaks jäi. Matt walitses wahel kaswaw, wahel kahaneiw torm ja meri et jäänud ilal rahule. Wtimateks ometi tuli aeg, mil Klaus oma kahe pojaga jälle wõis minna Dedi talle, et õnnetusest ülewaadet saada ja mõnda tarwilikku majasaaja wälja otsida ning praegusesse elamis kohta kaasa wõtta.

Nähtus oli otse pörintaw. Igaüks neist wõttis selle omamoobi wastu, aga lahju pidid nad kõik kandma. Nad nägid kohe, et purustatud maja eest palju polnud lootat ja maapind polnud ka palju wäärt.

Klaus istus waremete kõrwale ja waitis wihaselt. See oli tema wiis õnnetuse puhul.

„Annan sulle nõu, isa,“ ütles Sitmon. „Jäta talu mulle ja mine fina Ameerikasse.“

„Kui lähen mina Ameerikasse, siis tuleb fina ka,“ wastas isa, ja näis peaaegu nii, nagu oleks ta tahtnud poega sõbma hakata.

Rohtem sellest ei räägitud.

Majasaajad otsiti wälja ja seati ritta. Parandati, mis end parandada lastis.

„Pärast meie lahkumist on siin inimesed käinud,“ ütles noorem poeg ja osutas kohale, kus seisid mõned tulid ja põlenud kartulid.

Nüüd ilmus nende juure üks wana soomlane, kes tülk maad kaugeimal fjordi ääres elas ja talurahwast tundis. Tema wõis neile seletust anda.

See olla olnud üks wäene tüdruk, kes üle mägede tulnud ja siin talus peatanud. Tema olla tüdrukut tats wõi kolm korda näinud, ega tüdruk et olla ennast temaga kokku annud. Kui ta siis mõne päewa eest kuulnud, et inimest talu tagasi wadatawat, oli ta tüdrukut hoitatanud, ja siis lahkunud ta.

Isa ja noorem poeg arwasid, küll ta wist oisunud enesele midagi wälja, mida ta tarwitada wõis, ja wõinud selle siis kaasa. Aga Siimon kahtestas nende jutu ja küsis: mis tüdruk see olla, kes nii ükfinda ringi rändawat?

Soomlane wastas, mis ta teadwat, kuulnud ta oma belt. kes mõni aasta tagasi tüdrukut aibanud. See leidnud ta ühe kuirahnu kõrwal minestanult jurnud lapse kõrwal. See wäene tüdruk! Ta olnud toolord wahest ainult 16—17 aastat wana.

Klaus Baalseni sunst tuli sõnnuõna, siis kihutas ta pojad tööle.

Aga Siimon seisid äkki kui halwatum.

„Mis selle tüdruku nimi oli?“ küsis ta waeuwait kuuldawalt.

„Wikititi Waja!“ wastas soomlane.

„Mis sul on, pois?“ ütles isa.

Kuid ei saanud wastust.

Aga Siimon pani laed tööle külge jõuga, nagu oleks ta tahtnud kõigele, mida puudutas, lätte maksta.

Kuid enne järgmist hommikut ei jõudnud nad walmis, ja siis pöörsid nad oma häwitatud kodule uuesti murelikult selja. Aga nende leinas peitus libedus ja tuisalt waatasid nad tah. Oli peaaegu, nagu peitusk wäremetes mõni walelik süda, mis neid petnud. Jägi Siimonit et tõmmanud lapsea mälestused sinna enam tagasi. Temasse oli üks teine uus mõte tõusnud, mis itka enam hirmupildiks kujunes, ja sellepärast et tahtnud ta Debi talu ega Rjöllefjordi enam näha. Temagi pärast wõib nüüd Ameerikasse minna — mida kaugeemale, seda parem!

Weel ita! polnud Siimon paati nii jõudnud. Sga aerutõmme oli, nagu oleks waja elu eest jõuda.

Ta kui wiimaks rannikul soomlaste kiriku tumbledad sambad nähtawale tulid ja pätksekkid red nendele paissid, ärkas temas mälestus ja tegi ta nii pehmet, et heameelega oleks nut-

nud. Aga ta pigistas filmad kõwasti kinni — ega tahtnud näha et soomlaste kirikut ega muud.

„Mis siis seal lamab?“ effitas teda noorem wend ja peatas aeru. „Mõni naisterahwas?“ Palaw juga woolas Simonist läbi. Ta waatas üles.

„Ogu kes on,“ wistas isa ja hakkas jälle sõudma.

Aga Siimonile oli mõte tulnud, kes see wõiks olla.

„Isa,“ ütles ta, ja ta hää! wärtjes weidi, „ja pead minu siin maale lastma.“

„Siin, soomlaste kiriku juures?“ küsis isa ja waatas imestades tema poole.

Aga poja näol seisis kiri, mida Klaus Baalsenil polnud raske mõistatada. See oli õigustõudlik kangelaselus, mis ta omagi pead täitis. Ometi ei wõinud ta pojale kohe esimese sõnaga alla anda.

„Ujun, ja oled hull!“ ütles ta siis ja sõudis edasi.

„Sina tee, mis tahad,“ wastas pois ja ta filmad wälkustid isale wastu. „Aga esimesel kohal, kus maabume, wõtan ma paadi ja sõuan siia — ja sa ei näe mind ita enam.“

Klaus silmitses poega katsuwalt.

„Kas tahad seal jelle naisterahwaga nalja teha?“ küsis ta. „Kõrd, nagu mäletan, oled ja siin soomlaste kiriku juures juba ühe niisugusega naljatanud.“

Siimon oli paadis püsti tõusnud ja seisis kallalekippumiseks walmis. Ta oli näost walge ja wärises kogu kehast. Aga ruttu walikes ta enese üle ja pööras wenna poole:

„Sõua, pois, ja alta mind. Meid on ju tats ühe wastu!“

Ta kuna isa wõimetult istus ja waatas, pöörsid nad paadi ja jõudsid kaldale.

Esimese kiwi juures, mis jalale kindlat tuge pakkus, hüppas Siimon maale.

„Nüüd tänan ma sind!“ ütles ta wennale ja nad wahetasid armaustusepilke.

„Oled sa tõesti hulluks läinud, pois?“ küsisendas isa temale järele. „Mis peab sinu ema selle kohta ütleva?“

See sõna tabas poisit. Ta jäi nõutult seisma. Oma oli temale südamest armas ja temale ei tahtnud ta heameelega südamevalu teha — sest nüüd pidi ta tegema, mida õigus nõudis.

Ta tult paar sammu tagasi:

„Ütle emale,“ palus ta pehmet ti, „et seal soomlaste kiriku juures lamab üks wäene neiu, kes minu pärast juba wiis aastat paha on

kannatanud; tema on koduta ja haige, ja paljud arwawad, ta häbitu; aga nüüd peab ta saama minu naiseks — ja siis mingu kōit, kuibas ta lähed.“

Nende sõnadega pööras ta paadile selja ja ei hoolinud enam sellest, mis seal kõneldi.

Natuse aega hiljem seisis ta soomlaste kiriku juures. Seal nägi ta enese ees elutut inimest, waest, haiget ja nälginud naist, surma-tülmus kehas. Ta istus tema keha kõrwale, mis altari najale toetus, ja ta meel muutus mälestuste mõjul nii ärdaks, et nutma hakkas ja Maja kohal Meie isa palwe luges.

Korraga oli tal, nagu oleks netu kehast tulkatus läbi käinud. Ta pigistas ta oma rinna najale, puhus talle sooja hingedõhku näkku, pani oma põse tema põse najale. Willist kaastunnet ta neiu wastu tundis.

Ja netu kehasse tekkis jälle elu, ja nagu unes waatas Maja temale näkku.

„Kas tunned sa minu weel ära, Maja?“ küsis ta.

Neiu pilk omas kummaltselet pelgliku sära. Ja kui ta Siimonit tüki aega silmitsenud, la-ganes naeratus ta näole ja ta jostistas:

„Minu kulla!“

„Jah, sinu kulla ja sinu mees ja mis sa iial weel tahad!“ hüüdis Siimon ja naeris, nutti kõrre.

Dõhtu eel sõudis üks paat fjordi mööda üles ja hüüdis otseteed soomlaste kiriku poole. Siimon märkas seda.

„See on minu wend!“ hüüdis ta ja jooksis mõne sammuga alla paadi juure.

„Beau sulle isa poolt ütleva,“ hüüdis wend temale wastu, „kui tahad, wõid talusse asuda ja ennast waewata!“

„Surraa!“ tüüris Siimon rõõmsasti. „Jah, siis pole meil enam midagi teel takistuseks, Maja! Siis peab sinust Jumala abiga saama perenaine Dedi talus!“

Alga Maja seisits ülewal kiriku altari juures, käed koos, ja kummardas Issanda oma Jumala ette. (Lõpp).

Türgi mõtteterad.

Büzri Dshumbur.

Tõesti helde on see, kes andest, mis ta sulle annab, enam rõõmustab kui sina, kellele ta selle andis.

*

Elus parajust pidada — see on ülim elumaitmine.

*

On haaw, mis iial ei parane, ja see on ülekohus, mis tehakse rõhutule.

*

On neli kihwti, mis häwitawad sõp-ruse ja armastuse: rikaste ihnus, suurte uhkus, naise häbematus ja wale meeste wahel.

*

Tahad sa ilma arsti abita kaua elada, siis söö wähe, maga wähe, kuule palju ja räägi wähe.

*

Kadedus on tuli, mis kurnab inimest, kes teda toidab.

*

Kas tunned haigust, mida ükski arst ei paranda? Jõledus. Ja teist, mille eest inimene harilikult iial ei põgene? Armastus.

*

Süütus ja õiglus on kõigist uskudest kõige paremad.

*

Iga tundi meie elust tuleb arwata kadunuks, tundi, mil me oma kaasini-mestele ei ole teinud midagi head, ehk me seda küll oleksime wõinud teha.

*

Wapruse parim tundemärk on wõitja walmisolek andeks anda, kus tal wõim-
us oleks olnud kätte maksta.

Kes ta oli?

Saksa kirjaniku Hermann Dresler'i jutustus.

1

Meie polaar ekspeditsioon oli hiilgawalt warustatud. Kurik „Centauri“ oli kõik mahutatud, mida põhjanaba uurimiseks wajati — eibades, et ettenägematud loodusjõud meie edasitungimist ei takista.

Mõni päew warem oli meie polaarhitglane sattunud ajujää woolusse, mis koosnes wäikesest jäärahudest, millest terawakandine terasnina naau klaasist kildustades oli läbi tunginud.

Döfeks oli kapten masinad ettewaatusse pärafi seisma jätta laskinud.

Mõlemad ankrud ragisesid wette, hammustasid oma terawad terashambad neljakümne sülla sügawuses põhja ja hoibsid ustatat laewa, mis kerges wooluses kette rebis ja tantfis nagu täht, kes lauglit lahingumürinat kuulab.

Uga hennimikul oli woolus ainjaks jääkõrbeks tardunud.

Döfel, mil me all oma polaarhitglase kõhus raskesii magasime, pidid äkki tulnud olema jääne õhuwoolus.

Mõni oli küll kuulnud tumedat raginat ja kaugeid mürinat, nagu oleks mõni hiiglaruskas laewa plankusid kokku pigistanud, aga sellega olid harjutud ja jäädid warsti talle uuesti magama ning kodust ja omastest und nägema.

Sommikul leiti laewawaht surruna.

Mees nõjatas kui kivihammas reelingu najal, film ja kange. Been, wafge kristallpulber rippus tal suu ja nina ümber ja ta naht näis olewat läbipaistew nagu klaas.

Thermomeeter näitas 53 kraadi külma ja surrukahale pidid lanad olla lükatama, mille abil teda saadi üles tõsta, muidu oleksid ta kehaliikmed katki murdunud nagu kuitwanud pun kuitwad ofjad.

Kolmkümmeend meetrit kandšime ta kaugele. Seal raiusime talle kõwasse, rohkealt järawasse jääse augu ja panime ta sinna sisse. Wäikne palwe, mõned tõstsed sõnad kapteni suust, kolm aupanku meie jahipiisidest — ja matmine oli sündinud.

Lätsime jälle laewa kōetud ruumidesse.

Põhjanaba talwefurm luuras melle „Centauri“ plankude ümber ja otsis omale õhureid. Meie kapten käis täpselt ja waitfelt ringi, pidas ülemaadiga jalajaseid kahelõnesid. Ülemmaat pidas katelde all kerge tule, et aurutorud ja turbiinilapsid kiiri ei külmask.

Seft kut neis „Centauri“ werespoontes tuitamine seisma jäi, siis olime kõik kadunud!

Tinaraste ükstoonsus hiilis hääletul sammul ümber jäätunud auriku. Kurwalt rippus plagu tardunud õhus.

„Me peame enestele midagi teha otsima,“ ütles Smhof, „muidu rippun ma homme masti küljes!“

„Päheme jahile!“ andsin mina nõu. „Ei wõi ju teada, kui pikale see meil siin wiibimine weel went. Ja jääkaru liha ning rasw pakusid melle toibus mõnusat waheldust!“

Tubli! „Mina olen nõus!“ hüüdis dr. Hellmann, meie laewaarst. „Sina saad raswa ja liha, Heinrich, minule jäta naht! Depin sellega.“

„Uga, mu herrad,“ palus kapten, „sits minge juba salgas. Soowitan, et wähemalt kuu meest üheskoos käiks. Me tunneme oma wõitlusplatsi nii wiletjasti, et ei osta tema hädaõhte meel õieti hinnata!“

Põdime talle õiguse andma. Lootus mõnesuguse lõbusa jahiloo peale elustas meid kõiki.

Õriti hea meel oli kütjatel, et meie hitglase kereft lord pikemaks ajaks wälja said.

Ja nii kogus meid warsti kokku wäike seltskond, kelle arw tõusis 23 inimise peale.

Õlin juba päew warem filmaptiri pikfilmata abil uurrinud.

Polaarmail on raske midagi suuremas kauguses ära tunba, jeda wõib igauks tunniatada, kes talwel lagenidul on rännanud. Mõne maatri koolitatud filmad wõtsid ka polaarmaastiku walges lugematuid mitmekesiseid off näha, aga need lähewad üksteisest nii wähe lahku, et harilikud filmad neid ei märkagi.

Sellel pärafi uskustn ma suures kauguses nägewat kõrgel tõuswaid jäämägesid.

Et jeda kindlaks määrata, pidin ma katseid tegema õhtul, enne päikese loojaminekut, kui kõrgustikud wõimalikult pikki warje eemale heidawad. Trigonomeetrilised arweskused, mis ette wõtsin, kõwendasid minus siis ka warsti weendumust, et seal tõesti olemas olid mägesid, mille kõrgus kaugeft sellest üle ulatas, mida õpetlaste keskel harilikult jäämägede kõige kõrgemaks kõrguseks arwatakse.

Nii siis wõisime loota näha saada jääkarusid ja polaarrebasesid, aga ka huwitawaid jääwähki ja lumepulle.

See arwamine, nii pea kui ta wäljendasin, äratas meie kaaslaste hulgas otse haiglase jahipalawiku.

Järgmisel hommikul pakiti saanid täis: mõeti kaasa toitu meile ja koertele, telgiplaanid ühes kuuluvustega, mõned väikesed polaarrahjud, mis meie sepp eriti seks otstarbeks valmistanud ja antratsiitkiivid, mis tarvilikus külluses kahele saanile eriti mahutaksime.

Koerad jaotasid meiega rõõmu. Nad rebisid rihmu ja haukusid, et neid kõhe ei lastud tormata. Me worustasime endid püksidega ja kihutasime siis, mahajääjate õnnesoowidest saadetuna, wästu kangusele.

Warsti seisis meie „Centaur“ ainult weel wäljese täppena eemal meie taga ja kadus lõpuks meie silmast täiesti. Oli ometi kummaliselt pigistaw tunne, kõigest kultuurist nri kangel salgakeste ühemõttelise hulgast wiibida!

„Centaur“ oli olnud meile siamaani kodupinnaiks, armsaks ja eluajameiks!

Sõitsime hüüdekangusel.

Ka olime endid worustanud laewa torpedowiledega ning üksteisega kokkurääkinud mitmesugused wastaastitused arusaamismärgid.

Koerad jooksid toredate. Arwastu meie kiiruse kolmkümnemilomeetri peale tunnis.

Kaugus nihtus koerte kilrete käppade all lähemale, kaswas ja kaswas ja lastis warsti ära tunda määratumad kandid ja kuhjad, mis oma ilmutumaid kõrguseid masiitwõltselt üles ruumi tõusid.

Pärast lõunat seifime suure mägestikuhitig-lase jalal, mis meid oma toredate wärwidega üllatas. Me ratendasime koerad lahti ja hakkasime talle tegema.

See oli warsti tehtud.

Pool tundi hiljem oli kõik meie warandus katuse all.

Me istusime grokipoti ümber ja koerad neelasiid isuga oma toitu.

Ulgas pimedus.

Me otjastasime sel õhtul mitte midagi enam ette mõtta, tegime märkust, tälendastime kaarte, registreerisime aparate ja tegime magamistotid lahti.

„Mis Tete arwate, Riismann, kas paneme wahid wälja?“

Fortunaat Riismann wõttis juba kolmat korda polaarreispeditsooni oja, sellepärast usaldasime meie tema teadmisi ja kogemusi ning küsisime temalt niisugustel kordadel alati nõu.

„Ei, seda pole waja!“ arwas Riismann.

„Meie ei wiibi ju weel mitte polaarreisjate reegtoonis! See tähendab,“ jalkas ta pisut aja pärast, „ühe kera wõime wälja posti külge siduda. Paneme temale mati alla ja nakkwaiba peale.“

„Hea küll,“ ütles Dr. Hellmann, „selle eest kannan mina muret!“

Sammustime weel kord ümber oma lendawa kogu. Taewas oli täitsa pilwitu. Tähed sirasid selges, helehõbedases walguses.

„Ei tule ega tule lund,“ ütles Riismann. „Tont teab, kui laua me weel peame istuma „Centauris“.“

Seisime magama, ja ma kuulsin peagi kaastaste sügawast, korralikust hingamisest, et nad juba raskkesti magasid.

Olime oma telgi ääre wäljast madala lumewalliga täitnud, et tõmbetuul ja külma mete juure ei pääseks.

Kaui katsusin ma ilmaaegu magama uinuda. Wiimats näis see mul korda minemat. Mind rütkestas see mõnus tunne, mis meid pärast kehalist waewa enne magamajäämist waldab.

Siis oli mul, nagu oleksid mu kõrwad kuulnud ettewaatlikult kawatamud sammude müdinat.

Ma kuulatasin pimedas põnewalt.

Ei, see polnud midagi! Pöte!

Jään uuesti magama.

Uga natukesel aja pärast oli mul jällegi sama kummaline kuuldemulje! Wõit oli see kowamisnärwide tunne!?

Keegi käis meie telgi ligidal ringi.

Nõwa jää, mis meid ja mete telki kandis, oli oma suuruse peale waadates midugi wäga elastilik ja pidi pörunusi tugei juuremasti kangusest ebasli kandma ja terawasti tähelepanijale tunduwaks tegema!

Wiimats ei suutnud ma kuulde- ja kowamistunde wahel ükstei enam wahet teha.

Mind waldas aga õudusetunne, mis ikka kowemaks ja kowemaks muutus ning mind ju peaaegu halwas.

Kõige selgemaks saab see wahest, kui teda luupainaja-unenäoga wõrdleme.

Kas ahwardas mind — meid mõnesugune hädaoht?

Ma kowasin tasakesi ja ettewaatlikult oma piissi järele ja seadsin ta lastewalmis.

Mingisugune kartus, et kaastlased mind wõiksid araks wõi fantastiks pidada, et lubanud mind neid aratada ega lärmi teha.

Uga imelik: kuigi nad kõik magasid — seda kuulsin ma selgesti nende hingamisest — käis nende ribadest ometi äkki läbi hoige, sügaw, püinatud ohe, nagu oleks see hirmus unenägu kõik neid ühel ajal pümanud! Koeradki nohisid ja wirisid kaeblikult unes nagu hirmutatud lapsed.

See kõik legi seisukorra mulle õudseks. Kõik mu hingeomadused näisid kokku woolanud olewat mulle silmadeesse ja kõrwadesse.

Ja nüüd — mis see oli?

Kas oli keegi wäljast telgiseina tasakesi ja ettewaatlikult kowanud?! Nõnda, nagu oleks

keegi pingule tõmmatud telgilõuendit wiivitateks ja katjudeks sõrmelüünega kobaand, oli see kõlanud.

Ja nüüd jälle! Just minu kõrval!

„Dollus!“ rahustasin ma ennast. „Rahlemata püüdnud koer oma sabaga wärjast lõuendit!“

Uga ühtlasi tuli mulle meele, et koer ju teisele poole telki, nimelt just ukse ette, oli kinni seotud.

Kas pettus see kummaline, kraapim kabin lõpuks ainult minus? Kas' et olud ta ainult ettekujutus?

Wimats oli ju ka wõimalik, et mõni kaaslane teises telgis ennast liigutas! See telk seisis meist umbes kaheksa või kümme meetrit kangel. Külm, selge õõhht kandis kõige pitemagi kõla kaugele.

Kuna ma selle üle alles weel järele mõtlen, näen ma äkki taht täppi just pörandapinnalt leekima hakkawat.

Pikkamisi, nagu liitkats nad telgi ääre alt sisse, lähenewad nad ettewaatlikult tüki maad.

Kaks hõõgawat smaragdi, mille fosforistseerim omadus aga ei asu pealispinnal, waid näeb paiskawat feest, umbes nagu mingisuguse pimebaslunurawa metslooma filmad.

Mingisugune saladuslik wõimus näib neist wälja kiirgawat; sest filmapilgust saadit, mil ma neid nägin, on minus igasugune isefelsetew olemus kadunud.

Tahsin heameelega oma pääsifüu nende kahe kihwtrohelielt hõõgumu jõe wahale sihtida, aga see oli wõimatu!

Kuigi ma ei teadnud, mis laadi elukas see oli, kes minu ees seisis, ometi oli mul kindel tunne, et ta oli minu waenlane.

Jäätaru?! Bolaarrebane?!

Tajateft, kummatult taganeftid need filmad nüüd jälle.

Kohe selle järele kuulsin ma lähileft, kramplikku lööki, nagu selle sünnitawad mõne eluolewuse kehaliikmed surmaframpides.

Uga ainult hetke. Etis walitfes surma-wailus.

Kergendatud hingetõmme käis läbi magajate ridadest.

Kas oli luupainaja kadunud?!

Kas laotas see õine wõõras oma ümber hingematwa fluidumi, mis ifegi magajaid tema läheneftel halwas ja jälle kadus, niipea kui ta kandja kangenef?!

Mis ta oli üldse olud?!

Bolaarkaru?!

Ei, neid loomi tundsin ma Nißmanni jutustuste järele. Need olid liig lapfikud selleks, et nii hääletult juure hiilida!

Bolaarrebane?

Jah, wõib o' a! Ei, kindlasti!

Nende loomade kawal karakter on külge sünninud ja ilmud ka seal, kus loom elab, ilma et inimeste waenulikkust tunneb.

Uga kust olid tulnud löögid?!

Ja kuhu olid jäänud koera terawad meeled?!

Kas ei olud ta kõigest selleft midagi märganud, wõi oli ta — nagu minagi õife wõõra koledufist nii kohkunud, et ta ei jaksanud hääletti teha?!

Wõi oli ta koguni ife ohwrikf langenud?!

Uga ei! Ilma wõitlufe kobinata, ilma wastuhakkamata ei wõidud selleft tugewast koerast wõitu saada!

Mu pea käis ümber, mu meeled ulmusid, ja lõpuks jäin minagi wäfinult magama.

Kui me hommikul magamiskottidest wälja roomasime ja telgifi wälja astusime, puudus koer.

Wäike külmanud werelwit läitis seal, kus koer oli ketis olud.

„Esimesed metsloomade jäljed!“ hõiskas dr. Hellmann. „Nüüd aga ruitu jahile!“

„Tuhhat ja tuline! Küll wõifime meie aga ka raskest magada, kui meid see kallalekippumine ei äratanud!“

„Magada? Jah!“ ütles Nißmann wenitades. „Uga mind piinasid pahad unenäod nii hullusti kui weel ilal enne. Mis nad olid, jedä ma paraku enam ei mäleta.“

„Minuga oli lugu samasugune!“ kinnitas dr. Hellmann mõtlikult.

„Minuga ka!“

„Minuga ka!“

Nii teataftid tefted.

„Selleft tuligi nende õigamine unes!“ mõtlesin ma enesef.

Dr. Hellmann oli wahel ajal hakanud metslooma järgi õstima, et neift järeldada, kes meie õine wõõras olud.

„Ta on eftti katfunud ftia telki tungida,“ ütles ta. „Sumewall on läbi murtud. Nähtawasti on ta ifegi oma pea telgi ääre alt sisse ajanud.“

Ta flmittfes järgi lähemalt ja raputas selle juures tihti pead.

„Mis on?“ küftfid tefted.

„Ma näen igal pool nekja jala asemel ainult kahe jala järgi,“ ütles dr. Hellmann. „Selleft wõiks oletada karu, kui aga jälgebef tema läppade jälgebega wahematft farnadust olet!“

Bõnewalt ümbrifefime teda.

„Balun, weenduge ife! Eftin kerges lume-korras on selgesti näha jala jälg, millel on wits warwast, kuigi need on künnemoodilifed. Kui see ei kõlats absurdina ja fantastikuna, wõit-

sin peaaegu ütelda: See on inimese jala jälg, kuigi see jälg on määratu suur ja paks!"

"Wõimatu!" ütles Rissmann. "Zaimest ei ole see pind veel kannud. Meie oleme sin eesmesed ja ma loodan, et me sunnitud ei ole siia kants jääma!"

Uga ta huvi oli ometi ärgeunud. Ka tema murdis, nagu hästi märkas, selle mõistatusliku jälje üle pead.

"Zmestan, et koerast midagi ei ole järele jäänud," ütlesin mina. "Arvatawasti on rõõwel oma saaki sin ainult haawanud ja ta siis terwelt kaasa wiinud!"

"Sellest wõiks oletada karu," tähendas Bruhns, kes oli loodusuurija. "Sest tema wõib kahe käpa peal hulga maad ära kätta. Uga jälg, jälg...!"

"Ärgem selle üle pead muretseda!" ütles jahihimuline dr. Hellmann. "Parem otsime rõõwel ise wälja!"

Me relwastustime, jättime ühe mehe wahipostiks ja ronistime üles mägestikku.

Olime enese igauks warustanud kompassiga ja otustanud wähemalt kahetäpna loos kätä ja ahwardawa hädaohu puhul üksteist wile abil appi kutsuda.

Mina jäin oma nooreesõbra Hellmanniga paari Rissmann ühines meiega. Ja nii ronistime jäälingustikudega kaetud mägestikku.

See oli metsloomadest waene mägestik. — Küll kuulstime wahetewahel mõne kaaslase püksipantu, aga me teadstime, et laengud wististi olid määratud ainult mõnele jäälumule.

Me hullustime poole päewa mägestikus ringi ja pöörstime wiimaks wihastena — et ainult paar metskoera olime saagiks lasta saanud — tagasi koduteele.

Kohati leidus warjatud paikades, kuhu lange kirdekuul kugi ei pääsnud, lund. Ja ühel niisugusel lumentibul näis Rissmann midagi olewat leidnud, mis teda erutas.

Za osutas meid lähemale ja näitas jäljele, mis sarnanes täpselt hommitul telgi ees let tule.

"Kaheljalgse jälg!" seletas ta. "Kas peats leiduma polaarmaades ka ahwe, kel, nagu mõnel gibbonitõul, wistiks on kahel jalal kätä?!"

Selgesti nägime jälge: Wiis kapiadets paksenenud warwast, mille küljes pidid olema terawad, aga laiad, enam labidatujulised küüned!

"See loodusfenomeen tuleb selgitada," ütles Hellmann. "Tulge, herrad, jälgime teda!"

Seda me siis tegimegi, aga wiletja tulemusega. Sest kui me jälgi mööda olime umbes sada meetrit edasi läinud, siis jõudstime wälja

wahale jääwäljale, millest torm oli punderlume ära puhunud, ja jäljed olid kustunud.

Ühinesime arwamises, et waja päewatöö lõpetada ja tarwis laagriplatsile tagasi minna.

Kompassi abiga wõststime peagi õige suuna ja jõudstime eelwituse salgana telkide juure. Üldjahisaat oli õige wäike, kui Seiler ja Hedeman, kaks ülemaati, kes alles tulemata, midagi liisaks ei toonud.

Dotastime neid ilmaaegu kuni õhtuni. Mehed et tulnudki tagasi.

Nüüd jääme rahutuks.

Me wilistastime, laststime mägede poole püksi, hüüdstime megafoonide läbi — ei midagi!

Wastust ei tulnud!

"Meile on juhtunud õnnetus," ütlesin ma lõpuks. "Peame wälja saatma abiekspeditsiooni!"

Otsustastime wälja saate wiimemehelise salga.

Tõmmati liisku.

Olis langes Bruhnfile, minule ja kolmele maadile.

Rissmann ühines meiega wabatahtlikuna — asja wastu huvi tundes.

Wõststime kaasa selgõtid ja rihmad, konjakt ja arstirohete ja igauks laterna, ning nõnda-wistist hakkastime jälle üles mägestikku ronima.

Ettewaatuse pärast olime kaasa wõtnud ka kaks koera, sest wastasel puhul olestime küll wist loogu õõ walejälgedel jännanud.

Alli hakkas see koer, keda mina nõõri otjas hoidsin, elawalt nõõri situtama.

Ma lastsin nõõri pikaks, ja nüüd tungis koer, nina maas, jääwälja mööda ruttu edasi.

Wilmaks tegin ma nõõri hoopis lahti, sest et ma temale enam nii kiresti ei jaksanud järgneda.

Koer tormas ühe jäälamina taha, mis heitis imetaolisi suirohelisi warjust.

Natute aega hiljem kuulstime, et koer hantuma hakkas.

Kui talle järele jõudstime, seists ta warijedes ühe ümmarguse asja ees, mis maas lamab.

Hirrus!

See oli pika ja tugewa mehe, ülemaadi Hedemanni pea.

Pea oli, nagu näis, ü'eintimliku jõuga silebalt keta küljest ära rebitud ja paistis olewat täitsa weretu.

Rehast aga polnud jälgegi järel!

Me tardustime õnduses.

"See on sama tume ja mõistatuslik nagu meie wahikoera kadumine eile õõsel!" katkestas wilmaks Bruhns kohkunud waiuse.

"Reha oleks pidanud ometi tugewasti werd jooksuma," ütlesin mina, "aga sin on näha waewalt wiis tilka elumahlast."

(Järgneb).

Arusaamatus.

Soome-Rootsi kirjanik Karl A. Tavaststjerna.

Mikeli linn seisis rahulikult liiwasel nõmmeljärweranna lähedal, nagu väike linn, millel kindlad privileegiad, ülemus ja lütseeum, kõige rahulikumal ja vaiksemal kohal võib seista.

Kui saabus õhtu, siis kõlasid mõned pikad pasunahelid ülewal kingul pitsitorni juures, nagu mõne pastoraalsinfoonia soolo, ja pisut aega hiljem hakkas kari linna karjamaalt krappide ja kellade kõlinal tänawaid mööda linna walguma. Karja taga tulid mõned poisikesed, püksisääred üles tolmustele sääremarjadele keeratud.

Linna neidudele tuli lust kohtamiseks; igaüks neist walis oma lehma, kel udar täis piima, ja juhtis ta koju, kuni ainult weel kaks lehma üle jäid, kes keset turuplatsi weel suu rohtu täis wõtsid, et seda lüpsmise ajal mäletseda.

Wangimaja juures, linna lõunaotsas, wahetati wahtisid. Seal kajasid ketid ja kommandohüüded. Kõrge kahekordne maja, piiratud kõrgest müürist, kadus paksult lehesseiswate kaskede warju merepoolt, kuna ta teiselt poolt ähwardades oma wärawa massiivse krooni üles tõstis kuiwa nõmme poole, kus rohukõrred kuiwanud.

Tükk maad sealt tänawa ääres, mis liiwalegendikule kadus, linna algul seisis kasakatekasarm — pikk, madal puumaja. Seal sees ja ruumikasse õue wiiwatel treppidel laulsid Donni jõe äärest toodud sõdurid oma melankoolseid laule laiadest legendikkudest ja pikkadest ratsasõitudest. Nende laul kajas kaugele linna ja inimesed ütlesid: „Saame wihma, kasakad laulawad!”

Wangimaja teisel korral kirdepoolse nurga lähedal oli Heikki Hytönen, kes wõla asjus arresti mõistetud, akna awanud. Hämarik oli juba kustumas ja ta wõis rahulikult soojas õhus oma napsu wõtta — wõlaarresti istujate wastu ei oldud nii wali, sest nemad polnud ju kardetawad kurjategijad. Ometi läks aken ainult praokile lahti ja selle taga targutas wõlglane.

Homme lõppes ta istumiseaeg ja ta lasti jälle koju minna oma wäiksele

kohale Pieksämägil heina tegema. Nüüd oli sillakohtunik oma kakskümmend marka kätte saanud! Algul oli Heikki Hytönen oma wõlausaldaja üle, kes tasiia kõige kibedamaltõõajal kinni pannud, pahandanud, aga juba mõne päewa pärast jäi ta rahulikumaks. Kui istuski ta nüüd wangis, see ei rööwinud temalt ju weel au! Naine ja wanem poeg kandsid kodutööde eest hoolt — tema ise käis ju enamasti nii kui nii väljas tööl. Mis sellest siis nii oli? Homme sai ta wõlast lahti ja oli enesega rahul. Sillakohtunik oli ka liig hull, et enesele sel kombel laskis wõlga tāsuda — no jah, see oli tema asi!

Heikki sirutas pisut oma kangeks jäänud kehaliikmeid ja mõtles, kuidas ta mõni päew hiljem kodus wikatiga heinamaale läheb — see oli neil wististi weel niitmata. See sündis küll esimest korda kogu wangistusajal, et ta mõtles wabadusele. Mis kasu oleks sellest olnudki, kui ta waremalt sellele oleks mõtelnud? Aga ühes mõtetega lähedal seiswale wabadusele tekkis ta hinge teine igatsus, palju ainelisem ja walu-sam:

Tubakas!

Kogu arresti ajal ei olnud ta tubakat saanud nuusutadagi. See oli kõige pahem, mis tal oli tulnud kannatada. Ja kuna ta mõtted mõlkusid koju naise ja kuue lapse juure, nägi ta ennast ikka selgemini pärast õhtusööki seiswat väljas majatrepil.

Kas ta suitsetas?

Jah, ja nii, et tubakas kulunud piibu-peas pragises, ja suits wenis pikkades sinistes ribadest läbi waewalt märgatawa õhtuõhu üle õue laudaseina poole. Ta luulekujutus näitas seda temale nii elawalt, et talle wesi suhu tuli ja ta seda huultega imes...

* * *

Wahiposti wahetusel oli Iwan Kusnakoff omale koha saanud ringmüüri kirdepoolsele nurgale kirju wahimajakese juure.

Ta jalutas, kerge kasakapüss õlal, sõjawäelikult oma nelikümmend sammu wahiputka ees edasi-tagasi nii kaua, kui wahipatrull ligidal wiibis. Kui aga wiis püssi õhtupäikse käes olid läikunud ja mingisuguse puuseina taha kasarmu poole kadunud, pani ta püssi müüri najale, tegi wõõ keha ümbert lahti ja istus putkasse puhkama.

Ei olnud just mitte ilus kasakas olla. Ta hakkas trallitama kodust wiisi, mida ta seltsimehed alati kasarmutrepil laulsid, ja ta mõtted tõttasid kodumaa rohulagendikkudele, kust lai kollakaspruun jõgi laisalt läbi woolas, aga sellejuures oli nii ilus ja kodune, nagu seda wõib olla ainult kodumaa jõgi.

Kolm aastat tagasi lahkus ta Donni jõest. Tookord oli ta ainult 18 aastat wana. Sestsaadik oli ta wiibinud siin linnas, wõõral maal, ja selle kolme aasta jooksul oli ta õppinud selle rahwa keeles wanduma, see oli kõik. Siin elati lahedat elu: tuli seista wahipostil ja wahetewahel sõjawäelikult õppida. Ainult mõnikord kaugemale ratsutada. Kuigi ta paremat ei wõinud soowida, kääris ta palaw weri ometi kärsitult. Nimelt üksikutel öötundidel, kui ta wahiputka ees jalutas ja öö nii tore oli ja waikus paistis olewat lõpmatu, niipea kui elu wäikeses linnas oli täitsa uinunud. Waiksel, hääletul ööl, kui lehed ei liikunud ja tema magada ei tohtinud, ilma et kõige waljema karistuse osaliseks oleks saanud, muutus ta igatsus palawaks ja tema rinda asus leekiw lust wahelduse ja juhuste järele.

Täna õhtul oli tal poolteadlik tunne, et midagi pidi sündima, ja ta waatas teraselt ringi: kui wangi kord põgenemiskatset teeksid, siis oleks see waheldus! Aga ta ei märganud midagi ebaharilikku, pani põlwe teisele põlwele, wõttis tubakakoti wälja ja süütas piibu.

Pilliroone, peegelsile järwelaht magas oma weeroosilehtede waiba all — ei ainustki hää! Ta nõjatas wastu seina, puhus suitsu üles waiksesse õhusse ja nägi, kuidas see üles tõusis ilma lehwimata — nii waikne oli öö. Aga kui ta siis jälle ringi waatas, ärritas teda kitsas silmaring, mis teda nagu piiras. Oo, temale tuli meele hoopis teine silmaring, kaugel, kaugel siit, lainesarnaste joontega ääretul lagendikul.

Seal korraga ärkas Heikki Hytönen ülewal akna taga:

Tubakas!

Aga kust tuli see tubaka lõhn?

Ta awas ettewaatlikult akna ja pistis oma puhastamatu raugapea ühes hallide juustega ja habemetüügastega wälja ning waatas ringi, ei näinud aga midagi.

Kasakas ärkas mõtetest, kahmas püssi ja hüüdis meelelahutuseks pikalt wenitades:

„Slusha — a — ai!”

„Slushai!” wastasid kõik wahipostid ringimüüri neljalt nurgalt.

Kasarmus pööras kasakate kapten rahulikult teise külje, kui kuulis, et mehed postil olid, ja uurimise all olew wang oma kongis ärkas rahututest unenägudest, nii et ketid kõrisesid, ja waht korridoris waatas silmapilgu wäiksest ukseaknast kongi.

Aga Heikki Hytöse näost käis üle lai, heatahtlik naeratus, mis wäljendas kõige selgemat inimesearmastust ja heatahtlikumat hinge, kes küll weel nelja seina wahale oli kinni pandud, ja ta pistis oma sõbraliku pea wõimalikult kaugele wälja ning hüüdis Soome keeles ettewaatlikult ja kõige sõbralikumalt allseiswale kasakale:

„Kuule, wennakene, muretse mulle wanale mehele, kes ainult tühja õhku sisse hingab, ka tubakat!”

Kasakas waatas hääle järele üles, nägi imestades wangi seal ja näitas ägedasti käega, et ta silmapilk aknalt kaoks. Temal olid waljud eeskirjad ja ainus kõnetoru: püss.

Aga kui rauk teda piip suus nägi, sai ta ülirohmsaks:

„Wennakene, sa suitsetad ju! — Homme saad oma tubaka kolmekordselt tagasi, kui sa nüüd raugale sellest wäikesest annad —”

„Pergele!” hüüdis kasakas oma paremas Soome keeles ja ähwardas rusikaga.

„Ära wannu, ei ma ole waras, et tarwitsed wanduda — sillakohtunik pani mu ainult kahekümne marga pärast kinni ja sina saad oma tubaka neljawõrra tagasi, kui ma siit homme wälja pääsen.”

Kui kasakas hetke aega nõutult seisis, ilma et õieti oleks teadnud, mis teha, sai Heikki Hytönen uut lootust:

„Kuule, wennas — ma ei aha ju enam kui üksainus piibutäis — wõi ainult piisut suhu..“

„Pergele!“ hüüdis kasakas uuesti ja tõstis püssi.

„Wuih häbi, häbi, kuidas sa wannud, ma ei tee sulle midagi paha — no noh — Jumala eest, ära lase inimese peale — olen ju Heikki Hytönen Pieksämäelt.“

Kasakas ei mõistnud ainustki sõna. Tema arwas küll, et rauk oma awasüdamlikkuses ei wõi olla suur kurjategija, aga ta hakkas tüütama oma pika kõnega seal ülewal, sest wahipostidel oli kõwasti keelatud wangidega jutuajamine. Kui keegi seda kuulis, wõis ta vähemalt 24 tundi pimedat arresti saada ja peale selle kapteni poolt weel isikliku karistuse, mis mitte ainult ühes kõrwalopsus ei seisnud. Tema tundis kaptenit. Sellepärast tegi ta wiimse katse. Ta pani püssi käest ja katsus kangekaelset rauka kätega nii hirmutada, nagu lehma hirmutatakse, selle juures wandudes: „Pergele! Pergele!“

Aga nüüd sai rauk sõduri naljast weel kõige parema tuju, naeris laialt ja heatahtlikult ning algas siis uuesti:

„Oled eht kelm, kes esiti püssiga ähwardab ja siis hulle tükke teeb, enne kui tubakat annab. —“

Kasakas pani püssi uuesti palgesse.

„Na, naa, hakkad jälle uuesti — jäta juba püssiga mängimine! — Mis sa seal hüüad? Mina ei ole waras ega

mõrtsukas, waid olen Heikki Hytönen Pieks —“

Heikki Hytönen ei lobisenud iial enam. Kasakas oli tõsiselt kärsituks saanud, oli talle siis Wene keeles hüüdnud, et ta kaoks, ja kui rauk teda kangekaelselt edasi hüüdis, sihtis ta aknapostile just tema kõrwale, et talle õpetust anda, ja laskis,

Parajasti kui Heikki Hytönen oma kodukülla oli rändamas, waarus ta tagasi, kahmas käega otsaesile ja kukkus siis häält tegemata põrandale.

Kuul oli wastu akna hinge põrganud ja tema kangekaelsesesse pealuusse jooksnud.

Kasakas wõeti wastutusele, peeti wahi all ja mõisteti lõpuks õigeks.

Wäike kasakatekommando on Mikeelist juba ammu lahkunud, kus nüüd teised asjad on, mis sama kindlasti wihma kuulutawad kui waremalt kasakate laul. Meie omad wahid walwawad nüüd wangikoda ja suitsetawad salamahti, aga nad mõistawad paremini Soome keelt, kuigi nad ei ole nii elawad kui kasakad.

Iwan Kusnakoff wiibib nüüd kusa-gil Afganistanis ja ei lase enam Soome rauke maha. Aga üks wana, kõhn, tööst kiduraks jäänud eit pidi Pieksämäelt oma kuue lapsega lahkuma ja sillakohtunik ei ole iial oma kahtkümmend marka näha saanud.

Päikese tõusul metsas.

Andres Silla.

Mets ümbritseb mind kirikuna,
kui sambad tüwed seisawad,
ja oksad, okkaist ehituna,
mu kohal laeks wõlwuwad.

Ei mingit häält, ei laula lindki,
ma üksi mättal põlwitan,
ja püha waikus täidab mindki,
kui, käed koos, seal palwetan.

Ja sünnib ime: mured põuest
kõik waikselt wälja poewad,
kui minu mõtted taewaõuest
head tulewikku loewad.

Pime wanaisa.

Serbia kirjanik Janko Weselinowitsh.

Oli pilwine õhtupoolik sügisel. Raske udu langes maha ja torkis nägu ja käsi oma külmusega kui peente nõeltega. Taewas tumenes, nagu tahaks tulla õhtu, ja maa seest wirtsus üles wesi, kuhu ka iial astuti. Raagus okste wahelt puhus kõle tuul nii kaeblikult, et süda külma ja õuduse tagajärjel kokku tõmbus.

Läbi küla liikus matuserong. Ees üks wanem talunik ristiga, ja tuul mängis selle külge seotud rätikuga. Talunikule järgnes preester preestriiites, punase ristiga; siis järgnesid neli talunikku, kes kandraamil puusärki kandisid, ja siis weel mõned mehed ja naised..

Mehed, kes rongile wastu tulid wõi temani jõudsid, jäid seisma ja andsid surnule pead paljastades wiimast au. Siis waatasid nad ohates raugale, kes kahe mehe toetusel ja palja peaga puusärgi taga käis.

Pikkamisi liikus wäike matuserong surnuaia poole. Kummaliselt peene häälega laulis preester „Swjati Booshe“, ja tuul kandis laulukõla kaugele üle legendiku.

Jõudes surnuaiale, pandi puusärk lahtise haua ääre maha. Ja rauk kiljatas: „Juba?!“

Ja tõstis käed üles taewa poole.

„Maa on Jumala oma kõige oma külmusega ja lõpmatusega ning kõigegega, mis tema peal elab ja hingab,“ laulis preester ja puistas surnukehale peent liiwa.

„Kannata, papp!“ hüüdis rauk, ja ta tarretu pilk wahtis taewasse ning tuul sasis ta walgeid juukseid. „Kannata, oota! Tahaksin teda weel kord suudelda!.. Oli ta ju minu silmade walgus, ja meie peaksime nüüd nii kergesti üksteisest lahkuma?!...“

Ja ta kiskus enese saatjate käte wahelt lahti ning astus haua poole,

„Pidage teda,“ hüüdis preester, „ta kukub hauda.“

Ja kibedasti wastas wanake:

„Ei, ära kardada... Seda pole Jumal mulle määranud... Ta wõttis selle roosipunga, aga wana pimedada Branko mõistis ta elama...“

Siis kummardas ta surnu kohale ja hakkas temaga rääkima:

„Sina, wanaisa silmade walgus! Kuldõun! Nii siis lahkud sa minust?... Ja sinu wanaisa, kuhu peab tema nüüd minema?.. Kuhu pean ma nüüd minema, kuna Jumal mu on mõistnud igawesele ööle! Tuikene! Minu pääsukene! Ütle mulle üksainuski sõna! Oh ütle, ükskõik mis!... Kas sa siis ei tea, et sinu wanaisa sinu häält armsamini kuulis kui ööpiku laulu?! Miilitsa! Wanaisa jannuneb, anna talle wett!...“

Siis hakkas ta surnut soojalt suudlema. Inimesed tema ümber nutsid ja kellegil polnud südant teda ta kallima juurest eemaldada.

„Sina, mu lauljanna. Kes laulab wanaaisale nüüd laule? Kes ajab temaga juttu? Ja sina waikid, wäike põikpea, sina!.. Hea küll, hea küll! Näen, et sa minust ei hooli! Noh, hea küll, ma kukun, kukun surnuks, murrann jalaluu.. Miilitsa, mu linnuke! Kas sul siis su pimedast wanaisast kahju ei olegi?...“

„Küllalt, isakenel!“ ütles üks naabritest talle. „Mis sa tahad... Jumala tahtmine! Tule, tõuse üles, läheme koju...“

„Kuju?“ küsis rauk. „Kus on minu kodu? Ja mis ma seal teen? Ja kui seal oleksid würstilossid, täna pole nad mulle midagi. Kui oleksid seinad ka kalliskiwidest, pime neid ju ei näe. Kõik minu warandus on siin!...“

Ja uuesti laskus ta surnu kohale. . .

Agas nad tõstsid ta üles ja wiisid ta kaugemale.

Kui ta kuulis, kuidas liiwakambad puusärgile kukkusid, tõstis ta silmad üles taewa poole.

„Oh Jumal! Miks nuhtlesid sa mind, et seda pean kuul maha läbi elama!..“

„Ära tee pattu!“ hüüdis temale preester.

„Papp! Olen ju ometi inimene! Miks löi Jumal patu? Ja mina ei wõi ju teisiti! Ja kus tead ka, mis ma kord olin?.. Mul oli kaks poega, ja Jumal wõttis neist ühe. Kuid au temale! Tema tahtmine sündigu! Ta wõttis teisegi, aga ta jättis mulle Miilitsa!.. Ja jälle kiitsin ma teda. Tema on annud — tema on wõtnud! Ta wõttis mu silmade walguse. Päewale järgnes öö. Aga sel ööl siras mu täht, minu lapselaps Miilitsa, nagu hele päike. — Ja ma palusin Jumalat: ma tänan sind, Jumal! Midagi pole suurem sinu armust! Mu minijad läksid uuesti mehele ja mina laulsin! Jah, papp, ma laulsin ja tänasin Jumalat, et ta mulle oli annud Miilitsa!.. Aga mis pean ma tegema nüüd? Ütle ometi, mis pean ma tegema? Mis peab pime mees tegema pimedal ööl?“

Ja ta laotas käed laiali, pimedad silmad preestri poole pöördud. Ja hirmsad olid need silmad, seda hirmsamad olid need silmad, seda hirmsamad, et ta juuksed nende kohal tuulest sasisatud ja märjad olid...

Preester tardus.

„Ja oleks ta mulle annud pisaradki! Aga needki wõttis ta mult! Walu, mis oleks pisarates sulanud, langeb nüüd mu südamele ja jäätub. Ja mingisugune tuli ei jõua mu jääkoort enam sulatada.. Papp... Andku Jumal mulle andeks — aga mis liig on, on liig!..“

Nad hakkasid koju poole minema, wõtsid ta kaenla alt kinni ja saatsid ta pikkamisi koju. Ta käis tasakesi, pea norus, ja tuul ning wihtm peksid ta nägu. Ta ei rääkinud enam kellegagi, kuigi kõik katsusid ta meelt lahutada.

Hiljem, kodus, pööras ta naaber Mladen tema poole:

„Isakene, ära ole pahane, ma sooviksin sulle midagi ütelda.“

„Mis?“

„Tule minu juure; oled minu kadunud isaga küllalt leiba ja soola söönud.“

„Ei, Mladen, ma tänan sind.“

„Miks sa ei taha?“

„Ära puuduta minu haawa! Ma ei wõi siit katuse alt lahkuda! Miilitsa suri siin — ja mina ei peaks lamama seal, kus ta sihwakas keha on lamanud? Ei, ei, mina jään siia.“

„Aga nii üksipäini?“

Rauk tõstis käe üles taewa poole ja rääkis kummaliselt:

„Tema, kes minu nii üksipäini jättis, kannab minu eest ka hoolt!“

Ta ütles seda nii, et keegi ei julenud sellele midagi wastata.

„Andke mulle kepp!“

Siis oli, nagu tuleks temale midagi meelega.

„Ha! Toas ukse taga seisab kepp, andke see mulle... Selle löikus Miilitsa mulle oma käega!..“

Keegi naine läks tuppa ja tõi kepi.

„Siin, isakene!“

Rauk wõttis selle, kobas seda ja ütles peaaegu rõõmsasti.

„Ja jah! Ta istus minu ees tule ääres, nikerdas kepi kallal ja ise naeris! Jah... see on nüüd minu Miilitsa!“

Ja ta suudles keppi.

Siis tõusis ta, toetus kepile ja läks toaukse poole, mida ta kepiga kobas ja mille ta siis awas.

„Waadake, selle tegi minu Miilitsa! Nüüd ma näen, nüüd ma näen päris hästi! Kedagi pole mulle waja!“

Ta kobas kepiga oma ümber ja istus kolde ette.

Inimesed läksid waikselt laiali. Mõned naabrinaised askeldasid weel, aga neile ütles ta:

„Lapsed, minge koju!“

Ja kui kõik olid lahkunud, jäi rauk üksi tule ääre istuma ja kuulatas tormi hulumist, mis wäljas mässas ja katust wapustas.

* * *

Päewad möödusid, ja rauk elas edasi. Tema ainsaks waranduseks oli kepp, mis ta pojatütar temale nikerdanud, ja õrnuses nimetas ta teda „Miilitsaks.“

Järgnes wali tali ägedate lumetormidega. Head naabrid hoolitsesid rauga eest, sest et ta ise millegi eest ei tahtnud hoolitseda. Tõid nad temale midagi süüa, oli hea, ei toonud nad temale midagi — kah hea. Sagedasti wõidi kuulda, kuidas rauk oma kepiga rääkis:

„Tule! Tule, tuikene!.. Sa tead, kuidas wanaisa sind armastab. Istu minu põlwele ja westa juttu. Lobise kui warb-

lane.. Sinu loba on mulle armas... Ja uuesti jälle, jälle tänan ma Jumalat, et ta mulle vähemalt sinu andis!

Seesugused olid ta üksikud tunnid. Aga niipea kui keegi tuli, tuli talle meele kõik ta wiletsus; siis sai ta oma kaotusest täitsa teadlikuks ja ahastas kui ema.

„Ja jah! Mis pean ma üksi tegema kui wana känd. Niisugune südamlilik laps ja pidi pugema mulla alla! Aga Jumal on hea, küll ta kutsub warsti ka minu siit.“

Ühel päewal tõi talle Mladen puid ja läks teda tuppa vaatama.

Ja rauk naeris!

„Ei ole külm. Unes nägin Miilitsat — ta oli siin — istus siin minu kõrwal ja ütles; „Tulen, wanaisa, sind juhtima. Siin meil on nii ilus, ei ole siin külma ega tormi, muret ega waewa. Alati olen ma sinu juures, nopin sulle lille, ja me laulame laulu, mis sa mulle õpetasid, tead, seda: „Jumala süles magab päike“ Ja siis ei ole siin pimedaid ega wigaseid; kõik on siin terwed ja rõõmsad..“ Ja nüüd on mul nii

hea tunne. Waewalt kärsin ootama, mil mu tuikene tuleb!“

Mladen nokutas ainult pead, jättis jumalaga ja lahkus.

* * *

Samal ööl möllas torm. Järgmisel hommikul tuli Mladeni naine wana Brankot vaatama ja leidis ta kolde ligidalt seina ääres nõjatawast. Pea oli tal tõstetud, lahtised silmad wahtisid tühjusse, ja huuled olid tal siniseks läinud; pahem käsi puhkas tal süles, paremas käes oli tal kepp.

„Mis sul wiga on, isakene?“ küsis naine ja kobas ta kätt — tõmbas aga oma käe kohe tagasi, kui tundis rauga käes külmust.

Ta waatas koldele — ei kusagil tülisädet; isegi söed olid juba külmaks läinud.

„Õnn temale!“ ütles ta. „Tema on waewast walla!“

Ja ta jooksis koju teistele teatust wiima..

Mure.

Saksa kirjanik Hermann Sudermann.

Kord elas ema, kellele Jumal oli poja kinkinud; aga ta oli nii waene ja üksik, et tal kedagi ei olnud, kes lapsele oleks wõinud olla ristiemaks. Ja ta ohkas ning mõtles: „Kust leian ma oma lapsele küll ristiema?“

Siis astus ühel õhtul widewiku wiilwul tema juure maija üks naine, kel hallid riided seljas ja hall rätik peas; see ütles:

„Tahan olla sinu pojale ristiemaks ja tahan hoolt kanda, et tast saab hea inimene, kes sind ei lase nälga surra. Aga sa pead mulle kinkima tema hinge.“

Ema wärises ja ütles:

„Kes sa oled?“

„Olen Mure,“ wastas hall naine.

Ja ema nuttis, aga kuna ta suurt nälga kannatas, siis andis ta sellele

naisele oma poja hinge ja naine sai lapsele ristiemaks.

Ja poeg sirgus suureks ja tegi raskesti tööd, et ema leiba saaks. Aga kuna tal hing puudus, siis puudus tal ka rõõm ja noorus, ja sagedasti silmitses ta oma ema etteheitwalt, nagu oleks ta tahtnud küsida:

„Ema, kuhu on jäänud minu hing?“

Siis jäi ema kurwaks ja läks wälja temale hinge otsima.

Ta küsis tähtedelt taewalael: „Kas tahate temale kinkida hinge?“ Need aga ütlesid: „Selleks on ta liig madal.“

Ja ta küsis lillekestelt nõmmel; need ütlesid: „Selleks on ta liig inetu.“

Ja ta küsis linnukestelt okstel; need ütlesid: „Selleks on ta liig kurb.“

Ja ta küsis kõrgeilt puilt: need ütlesid: „Selleks on ta liig alandlik.“

Ja ta küsis tarkadelt ussidelt; need ütlesid: „Selleks on ta liig rumal.“

Siis läks ta nuttes oma teed. Ja metsas tuli talle wastu noor, ilus kuningatütar, keda ümbrises suur õuekond.

Ja kuna ta ema nägi nutwat, tuli ta oma hobuse seljast maha ja wiis ta oma seltsis lossi, mis oli ehitatud kullast ja kalliskiwidest.

Seal küsis ta: „Ütle, miks sa nutad?“

Ja ema kurtis kuningatütrelle oma häda, et ta oma pojale ei oskawat luua hinge ja rõõmu ja noorust.

Siis ütles kuningatütar:

„Mina ei wõi näha inimest nutmas! Kas tead — mina kingin temale oma hinge.“

Nüüd langes ema tema ette põlwili ja suudles kuningatütrelle käsi.

„Aga,“ ütles kuningatütar, „wabatahtlikult ma seda ei tee; tema peab seda minult küsima.“

Nüüd läks ema temaga poja juure, aga Mure oli ta pojale oma halli loori pea ümber pannud, nii et see oli pime ja kuningatütart ei näinud.

Ja ema palus: „Armas Mure, lase ta ometi wabaks!“

Aga Mure naeratas — ja kes teda nägi naeratamas, pidi nutma — ning ütles: „Tema peab enese ise wabastama.“

„Kuidas ta seda wõib?“ küsis ema.

„Ta peab ohwerdama mulle kõik, mis talle on armas,“ ütles Mure.

See tegi emale nii palju walu, et ta läks ja — suri.

Kuningatütar aga ootab weel tänapäew kosilast.

Roos.

Poola kirjanik K. Tetmajer.

Ma seisin Nizzas merekaldal ja hoidsin käes purpurpunast roosi.

Minu ees seisis meri, kuldsinine, wiolethõbedane, waikne, päiksepaistne meri päiksepaistsel lõunatunnil.

Tõuswad kallaslained tõid mu jalgade ette omad pärlid, smaragdid ja opaalid ning kohisesid ühetooniliselt ning rütmiliselt nagu kannel, mille üht keelt sõrmega puudutatakse

Puhtas, safiirsinises kuldaewas seisis suur, tuline päikseketas.

Oli kewade.

Mõned walged kajakad tiirlesid wee kohal, kord weepeeglit oma rinnaga puudutades, kord üles kõrgele tõustes. Nõnda lehwiwad liblikad aasa kohal.

Kaugel idas liikus üks laew, halli suitsupaela enese järele tõmmates ja pikkamisi merekõrbesse kadudes.

Ma lasksin roosi kukkuda wette.

Laine läks tagasi ja kandis ta oma turjal wälja merele.

Mina waatasin temale järele, kuidas ta kaugenenes, esiti purpurpunasena merewahu pärlihallil põhjal ja siis ikka

kahwatumaks muutudes mere smaragd-roheluses.

Aga natukese aja pärast tuli ta kaldajookswa lainega minu jalgade ette jälle tagasi.

Ainult mõned lehed, mis woolus nupust wälja rebinud, tulid eriti.

Ja jälle weeres laine tagasi ja kandis roosi eemale; kuid natukese aja pärast tõi ta roosi jälle minu jalgade ette.

Ainult et woolus oli weel lehti lahti rebinud ja need lähenesid mulle eriti.

Kaua seisin ma merekaldal; laine tuli ja lahkus, ja roos jäi ikka wähe- maks ja ikka enam lehti ujus eriti kaldale.

Kuni roosist wiimaks enam midagi muud järele polnud jäänud, kui peotäis lehti, mis wette laiali paisatud.

Ja meri tõi need lehed mulle ikka ja ikka jälle jalgade ette.

Kas nii ei ole lugu ka meie südamega? — Ta tuleb meie jalgade ette ikka jälle tagasi, purustatud üksikuteks lehtedeks . . .

Wie palmipuu saar.

Inglise kirjaniku Ottwell Binns'i romaan.

11

Kui Jaawa laewalaele ronis, pidi ta õige ruttu tunda saama, kui lähematu see ta arwamine oli olnud. Rebelt ülemise otsa juures seisis üks mees sõjamehelikus seisatus, kelle silmis kohe äratundmise wälk sähwatas, kui ta Jaawat nägi. Jaawa nägi seda, ei lastnud seda aga märgata. Kuna ta üle lae oma seltskonnale järgnes, katsus ta selle mehe nime ja nägu meele tuletada, aga asjata. Aga äratundmise wälk teise silmis oli nii selge olnud, et seda tähelepanemata ei wõinud jätta. See ei töotanud Jaawale midagi head; seda pidi ta enesele põksuwal põuel tunnistama.

20. peatükk.

Paradiisifaared.

Õsimene ärewus nende tuleku üle oli haibunud. Kui Callaghan üksi reelingu ääres seis, astus Jaawa tema juure.

"Ma pole pakifest, mis Minah käes, maininud ja arwan kõige paremaks, kui sellest võimalikult wähe räägitakse," ütles ta sofistades. "Ütlestin, kes me oleme ja et tahtsime Minahit ühelt üsifikult saarelt ära tuua, kui torm meid tabas. Ütelge Norale ja Minahle, et nad palju ei lobiseks."

Blafet, kes meeste jaoksõnda läks, olen ma juba hoiatanud ettewaatlik olla."

"Du Teil stis weel muresid?"

"Need ei käi Teie ega neidude kohta, ka mitte Minah waranduse kohta. Reisiõjad on läbisti rikkad inimesed, lõbureisiõjad ja teadlased. Laewaomanik on tuntud koguja. Paremat ei oleks ma enestele wõinud soowibagi."

"See oli minu arwamine ka, aga mulle paistis filma, et Teie mitte ei seisa nende kirjas, kes kõigist muredest on wabanenud."

Jaawa naeris, jäi stis aga kohe jälle tõsiseks.

"Wõib olla, et olen alles weel teises kirjas."

"Kuidas?"

Callaghan filmitseis teda uurides, nagu seletust otsides sõbra mõistatuslikule tähendusle.

Jaawa naeris pisut kohmetult.

"Tõesti ei tunne ma ennast julgena. Kui redelit mõbda üles tulid, waatles mind üks mees õige kummaliselt."

"See pole sugugi rahutuskategem. Mindki wahtisid kõik kummaliselt. Neljapäewased ha-

bemekonitsud näos, wõisime wälja näha kui hulguised."

"Seda küll, aga see mees tundis mu ära."

"Ja Teie ei tunne teda?"

"Ei. Seep see kõige enam rahutuskategem ongi! Teakstin ma, kes ta on, stis ma ei mu-retseks. Aga see on prantsuse laew —"

"Neeitud! Sellele ma ei mõtelnud. Teie olite wõõrasteleegtoonis. Näüd hakkas taimama."

"Aga pidage see oma teada. Ehk on minu kartus üleliigne ja ma ei tahaks Norat hirmutada. Teie teate ju ometi, et ta minu naiseks tahab tulla?"

"Jah, seda jutustas ta mulle täna paadis. Ma soowistin temale õnne, et ta enesele on walinud seesuguse mehe."

"Tänan!"

Jaawa naeris muretult, et muret eemaldada. Et see tal korda ei läinud, wõis ta näost näha, kuhu warsti jälle wari langes.

Tund aega hiljem tulid Nora ja Minah, mõlemad laenatud riietes, laewalaele ja tegid herradele kelmikalt knitsju.

"Olen oma arust lõpmatu puhas," ütles Nora naerdes. "Wanniwõtmine teeb õtse imet."

"Jah," wastas Jaawa naeratades, "seep ja wesi on kõige paremad kosutajad —"

Ta lattesats äkki. Mees, kes teda laewale tulles nii kummaliselt filmitseenud, oli talle üsna lähedale tulnud ja filmitseis teda terawasti. Kui Jaawa pilgud temale langesid, astus ta Jaawa juure:

"Monsieur Balgrave," ütles ta filmanäh-tawa-rõõmuga, "Teie wõib olla arwate seda minu poolt wiisakusetuseks, et ma Teile weel õnne pole soowinud merirõõmlite küssist pääsmise eest. Soowikstu seda näüd tagant järele teha."

"Tänan," wastas Jack rahulikult, kuid teadwalt, et prantslase naerwad filmad teda peaaegu häbematuseni terawalt filmitsefid.

Keegi wäga elaw daam tormas Nora ja Minah juure ja wits nad minema. Prantslane laskis filmapill wiisakusemaski langeda ja filmitseis Jaawat tumedalt, kahtlewalt.

"Monsieur," ütles ta wäljatutsumalt, "kas ei ole meie ükskelst juba näinud?"

"Ei mäleta, et mul kunagi oleks see lõbu olnud," wastas Jaawa rahulikult.

"Ei! Aga mina!"

Ta silmitses jälle Jaawat ja ta pilgud peatusid Jaawa punasel peal.

"Tiens!" hüüdis ta. "Teie pole inimene, kes teregi ununeb, kuigi me üksteisega ainult üks kord oleme koos olnud."

Jaawa sundis enese naerma.

"Kas tohin ma seda meelitufena võtta?"

Brantslane hoidus seda kuulmast.

"Eriksed kaasnähtused aitavad mõnikord meelespidamist, mon ami."

"Võib olla," vastas Jaawa rahulikult, kuigi ta jüda ähwardas lõheda, "aga minu oma nähtavasti mitte. Olen kindel, et ma Teid veel pole näinud."

Brantslane kohmetas esiti, jät aga siis jälle julgeti.

"Teie olete olnud sõdur?"

Jaawa hääl oli veel ifka rahulik, kui ta vastas:

"Dige. Olen teeninud kolmes sõjaväes."

"Voilà. Näiteks Tongkingis."

Meie filmad ja seisak tuletasid meele rõõmlooma enne hüppamist, aga Jaawa valdas ifka veel.

"Ei," vastas ta "Tongkingis pole ma iial olnud."

"Tiens! Olesin selle peale wandunud —"

Mees peatas äkki ja närts oma halle wurruksid. Siis jatkas ta, enam enesele kui teisele rääkides;

"Baewalt on see võimalik, et effin."

"Eksimine on inimlik! naeratas Jaawa.

Need sõnad ja naeratus näisid meest wihastawat.

"Sacre mon, — Teie julgete mind naerda, Teie, kes —"

Jällegi peatas ta, jatkas aga kohe:

"Herra, mina pole rahuldatud. Minu sõber, kelle oma see laew on, võib ehk uskuda lugu, mis temale jutustasite merirõõmlttest, kelle eest Te põgenesite, — Tema on õpetlane, kes kellegi juures ei kahtle —"

"Ja miks ei peaks ta seda uskuma?"

"Sest et see sugugi tõenäoline ei ole. Mina tunnen seda saarestikku ja tema inimest. Minult ei võid Teie uskumist nõuda."

"Ja ometi on see tõsi."

Jaawa nägi ainult veel üht teed kahtlustewõrgust pääsemiseks ja otsustas seda otsekohe tarwitada.

"Teie effite, herra," ütles ta. "Meil on üks juure wäärilusega asi, midagi, mis enam wäärt on kui kõik see laew ja mis temas peitub. Minu sõber Callaghan on miljonär, aga ifegi tema warandus ei wõistaks selle waranduse hinnale."

Brantslane silmitses teda kohmetult.

"Parbleu!" hüüdis ta ustmatalt. "Seda asja tahaksin ma näha!"

"Ja peate nägema. Nüüd aga tahan ma meie juhtumust, mis laewaomanikule jutustasite, veel täiendada."

"See pole siis tõsi?"

"Babandage, herra, iga sõna sellest on tõsi, aga ta polend täielik. Kui kõik kuulete, siis näete, kui ebadigustatud Teie umbusaldus on. Teie kuulsite mehest Palembangis, kes oma tütre wiimisel hingetõmbusel minu hoole jäti. Tema tapeti, sest et tema käest ta suurt warandust taheti kätte saada. Mina arwasin ta juttu estotja palawiku jampsituseks, hakkasin seda aga wiimaks ometi uskuma. Kuna tema mõne aasta eest minu elu päästis, siis olin nõus tema tüdart otsima ja talle ta pärandust findlustama."

Jaawa tegi järeloomõttikult wäike waheaja ja hakkas siis üfiskasju jutustama, sellejuures prantlase nägu terawasti tähele pannes. Sumi, imestus ja ustmatus wõistlesid seal. Kui Jaawa lõpetas, hüüdis ta:

"See on kõige kummalisem lugu, mida iial olen kuulnud."

"Ja ometi on ta tõsi."

"Ja Crux ansata on Teie käes?"

"Jah. See tähendab, ma usun seda, ei ole teda aga ife veel näinud. Tulge kaasa. Waatame teda. See paneb Teie kahtluse arwatawasti waitima."

Ta andis Callaghanile, kes nende ligikonda jäänud, märku:

"Dooge Minah ja Nora, Andy!"

Kui neid lõbusas tujus ilmusid, seletas Jaawa neile otsekohe:

"Minah, ma olen sellele herrale kõik jutustanud. Tema ei usu mind ja sellepärast tahaksin ma temale risti näidata."

Minah juhil läksid kõik neinde kabinti. Teel küsis Nora wennalt sõistades:

"Mis see tähendab?"

"Uus raskus, kardan ma," vastas Callaghan.

Hirm ja mure peegeldasid Nora näol, kui ta oma arwama poole pööras. Jaawa nägu aga ei ilmutanud midagi sellest, mis ta südamel sündis, ja ta naeratas Norale wastu.

Minah awas õhe laeka, wõttis sealt palmitududega seotud paki ja ulatas Jaawale.

See wõttis oma taskunoa ja hakkas nõbre katki lõikama. Riht kibi järele kullus pörandale, kuni wiimaks purjeriidest sifim nähtawale tuli. Baewalt oli Jaawa selle õmbluseid lahti harutanud, kui Nora sunst aulartust ilmutaw häämastushääl kajas.

Reegi ei pannud seda tähele.

Kõik wahitsid nagu wõlutult asjale, mida Jaawa käes hoidis. See oli umbes weerand meetrit pikk ja kullast, mis ka õhus wõi wees kõit oma hiilguse oli kaotanud. Seda säravamalt mõjusid ebaharilikult suured rohelisted kiwid, mis kullasse olid liidetud. Nii kitsalt seisid nad üksteise kõrwal, et liitmist peaaegu nähagi ei olnud. Iga kwi oli wigata. Päiksewalgus, mis luugist sisse langes, süütas neis tule, mille kõrwal päiksepaisne merepind kahwatas. Zuhandewärmiselt särasid kiwid ristil, mida aastatuhanded ei olnud suutnud tumestada.

Wiimaks katkestas waituse Callaghan:

"Doo!"

See pikalewenim imestushüüe oli kõit, mida ta suutis wäljendada.

"Mon dieu!" hüüdis prantslane lähisewal häälel. "Ja see kuulub Teile, herra?"

"Ei," wastas Jaawa, "see kuulub sellele neiuile ja kuulub warem ta isale, kes selle eest oma elu ohwerdas. Kas usute nüüd mere-röwõlite lugu?"

"Jah, mu herra," wastas prantslane, "ma usun mereröwõlite ja risti lugu, aga mitte Teid!"

Enne kui keegi wastata jõudis, oli mees ulse lahti kiskunud ja kabiinist lahkunud.

Nüüd wahitsid kõik imestades Jaawale.

"Miks ta sellega tahab ütelda, Jaak?" küsis Mora

"Just seda, m's ütles, ja wõib olla veel enamgi."

"Aga mis —"

"Tema on prantslane, kes usub, et mind tunneb ja —"

"Do Jaak!" hüüdis Mora.

Uhaustus kajas ta häälest ja meeleheide paisis ta filmist.

"Jää rahule, armsam, tema pole oma asjas weel kindel ja ei tarwitse sellele jõudagi, olgugi, et ta kahtlus õige kardetaw on."

"See mees wihtab sind! Ja häwitab sinu kui saab. Miks rääkisid ja temaga, tõid ta siia ja näitastid talle, mis —"

"Sellepärast, et ta kahtles minu jutustuse juures, mis laewaomanikule jutustasin."

"Aga mispärast tegi ta seda?"

"Sellepärast, et ta minu kohe ära tundis, kui laewale tulin. Seda märkasid ma. Ja ennist küsis ta minult, kas ma olen Tongkingis sõjawäeteenistuses seisnud."

"Kui hirmus!"

"Tema ei uskunud, et meid taga aeti, kuna ta enesele ei osanud seletust anda, mispärast. Mina arwasin, et kui ta Minah warandust näeb, tema kahtlus kaob ja ta ise teistele mõ-

tetele tuleb. Aga ma kardan, et asja weel halwemaks tegin. See mees —"

"Ja meie wiibime Prantsuse laewal, nii siis Prantsuse pinnal! See wõib — wõib —"

"Arwatavasti läheme jadamasse, kus Prantsuse ametipaigad on, ja see kaabakas wiib Teie sinna. Teie peate kuidagiwiisi pulku panema," ütles Callaghan.

"Jah," wastas Jaawa kibedasti naerdes.

"Kui see wõimalik on ja see Prantsuse nunnija minust ette ei jõua. Aga ei ole otstarbekohane selle üle nüüd pead murda. Kõit, mis teha wõime, on, et Minah waranduse nüüd laewaomaniku hoiu alla anname. Kahtlemata on tal olemis oma kasjakapp. See wõtte Teie oma peale, Andy, sest Teie isik seisab wäljaspool iga kahtluse. Wõtke neiu kaasa ja jutustage temale kogu lugu, see on kõige lihtsam. Mina soowisin kõige ehtsi oma mõtetega üksi jääda."

Callaghan nokutas pead.

"Ih, Teil on õigus, aga olge selle prantslase wastu ettewaatlik. Sel mehel on sihwihambad nagu klaperdajal maal."

Nende sõnadega keerutas ta käterätiku risti ümber.

Minah ees, läks ta kajutist wälja, kuna Mora weel wiimilades seisma jäi.

"Armsam!" sõistas ta nuukjudes. "Mu armsam —"

"Ara muretse," wastas Jaawa teda suudeldes. "Nii näib küll paha, aga küll ma enese kuidagiwiisi juba wälja määsin. Nüüd mine Andy ja Minah juure, sest sinu juuresolek teeb Andy jutustuse tõenäolisemaks ja weenduwamaks. Mina küll ei usu, et selle juures kaheldakse, sest rist on ainus omasugune. Kogu ilma teist seesugust ei leidu. Nüüd alles mõistatan ma, kuidas Robjohn ennast sellepärast saarestikus laskis taga ajada."

Ta awas temale ulse ja saatis teda tüki maad, jäi siis reelingu ääre seisma ja wahits mõteteesse wajununa tarretult wette.

Et prantslane oma asjas kindel oli, selles ei wõinud ta enam kahelda. Küll puudus mehel wiimne tüli argumentide ahelas, aga see mees kuulus wistiski nende inimeste liiki, kes seni järele mõtlewad, kuni neil lahendus käes on.

Prantslase olemus järgnewate päewade kestel kiinitas seda arwamist. Kuna teised reisirjad laewaõnnetute wastu wäga wastutulelikud olid, jäi wanemat wõitu prantslane, Prantsuse sõjawäe major nimega Darragon, nende wastu filmanähtawalt waenulikuks. Tema olek tuletas Jaawale meele kassi walwamist hiire augu ees. Tõgedus paisis temast igal pool wälja

ja filmapilgud, mil nagu kahtlusewari ta näost üle lehmis, jäid itka harmemaks.

See oli mõib olla tigeuus, mõib aga olla ka katse, enesele täit kindlust muretsema, mis maior Darragonile põhjust andis selle päewa eelõhtul, mil jahilaew Amboynasse pidi jõudma, juttu wõdrasteleegionile juhtida ja selle juure ka jääda, hoolimata Callaghani mitmekesistest katsetest, jutule teist suuna anda, näitaks nime-tades Ameerika raskusi Phiippiini saartel.

"Jah, herra Callaghan," wastas selle peale tige maior, oma armsamale teemile tagasi pöördes, mis märgata lastis ettekawatust, "Teil peaks Phiippiinidel olema paar meie kompaniid wõdrasteleegionist. Küll need asjad seal juba warsti korda ajaksid. Need pole lam-bad, need meie leegionärid, seda wõin Teile ütelda. Mina tunnen neid, sest ma teenisin kuus aastat Tongkingis ja nimelt mõne aja rügemendis, mis San-Thuungis seisis. Just sel ajal tapeti üks selle rügemendi ohwitser ära, mitte kättemaksu pärast, waid lihtsalt raha pärast. Süüdlane saadi kobe kätte ja mõisteti surma, ehk tal küll häbematu oli oma süüdi salata."

Jaawa, kelle sõrmed leiwasti närwilikult wäikseid kuuliseid talbrekule keerutasid, waatas kartlikult wastu sellele, mis nüüd pidi tulema. Ilma et oleks waadanud Morale, kes mõni plats temast eemal istus, segas ta enese jutusse:

"Muidugi ei usutud seda."

"Kuidas oleks seda wõidudki?" wastas maior Darragan olasid kehitates. "Tema oli küll seersant, aga Brantsuse walitsus ei anna kasulastele mitte eriti head tasu, ja sellele mehele oli tema ettewõtete tarwis nähtawasti raha waja."

Ta naeris waljusti ja pööras siis oma pilksilma Morale, kes teda ahastusega silmitses.

"Nagu Teile suguwennad ütlevad, made-moiselle Callaghan, sõnadega ei saa jääda lõt-gata. Sõjakohus mõistis ta kõigi õiguste ära-wõtmisega surma mahalaskmise läbi. Tulin parajasti kasarmusse, kui wang lohtusaaltst wälja toodi. Pealkwaatajad koondusid ta üm-ber ja sellepärast wõisin teda selgesti näha."

"Selgesti?" küsis Jaawa selle mõttega, et majori tähelpanu kõrwale pöörduda Moralt, kelle hirmunud nägu kõigile lauasisujatele filma oli paistnud.

"Üsna selgesti, monsieur," wastas maior pillawalt. "Ta oli suur, tugewa kehaga mees, see seersant, ja punase peaga nagu Teile."

"Ja ta lasti maha, major Darragon?" kü-sis keegi daam.

"Ei, madam, üks ta suguwend aitas ta põgenema ja põgenes ise ühes temaga."

Nende sõnadega tõusis wapper major ja lahkus ruumist.

Sügaw waikus lastus seltskonnale ja piinlik kohetus tekkis mitmekesistele nägudele. Majori tähendus Jaawa punasele peale oli olnud nii selge ja rõhutam, tema waenukkus nii filmapaistem, et enam kui üks filmapaist-tem, ja teraw filmapaar järelmõistlikuks muu-tus. Jaawa nägi oma ümber ainult külme, kartlikke pilke. Siis tekkisid sofistawad salgad ja katsuti ka Callaghanilt ja teenijate ojaon-nas ka Blakelt nende tutwuse kestuse üle tea-teid saada. Kuid need katsusid Jaawat igapidi kaitsta. Selleltpärast sai nii Jaawale kui No-rale ja ka tema wennale selgeks, et seltskond Jaawa kohta oli oma otjuse teinud ja midagi tema wastu kawatses ette wõtta.

"Teid wõetakse siin linni, Jaawa," ütles Callaghan "ja wiitakse arwatasti Tongkingi."

"Wõimalik," wastas Jaawa kuitwalt, "aga homme oleme Amboynas."

"Kas ei oleks parem seda khitwist rott, kes majori nime kannab, usaldusega warus-tada ja temale kõik üles tunnistada?"

"Täiwa mõtetu, sest tema on asjast huwi-tatud ja ei lasse ennast enam effitada."

"Aga ega Teile ennast ometi ei lasse wan-gistada, ilma — —"

Jaawa naeris tasakesi.

"Ei! Mul poleks siis wähematki lootust, seda tean. Aga mul on oma kawatus. Kuulge ja tehke täpselt, mis ma Teile ütlen, kui paat Amboynasse jõuab."

Siis rääkis ta küki aega Callaghaniga ta-sakesi.

"Aga see on wäga kardetaw, armas sõber," waidles Callaghan.

"Kardetaw? — Wõib olla, aga ometi mitte nii kardetaw kui see wäike major."

Waewalt oli ta seda ütelnud, kui major laewalaese ilmus. Ta wäiksed silmad läikisid tigevalt. Ta tahtis midagi ütelda, naeris aga pillawalt ja läks edasi.

Silmapiilk hiljem ilmus Nora ärewalt meeste juure.

"Armsam," sofiistas ta, "mis wõime nüüd teha? Praegu jõudis siia raadiotelegramm. Kuulsin, kui major sellest rääkis. Amboynas wüibib üks Brantsuse torpeedopaat."

"Siis on minu otjus kindel," ütles Jaawa. "Minu sõber, see major, ei hooli rahwuswa-helisest meridigusest ja mul pole lusti ennast Brantsuse torpeedopaadis raudu panna lasta. Täna õhtul põgenen ma."

"Sina —"

„Pfi, Andy teatab sulle koif. Ära jää siia seisma, Nora, ja ole hästi julge. Tee, nagu ei oleks midagi. Müüd mine, major tuleb tagasi.“

* * *

Kolmveerandkuu saatis tuhme kiire läbi udupilve. Walge jahilaew sõitis mööda wäiksest saarest, mis nagu warjud wees seifid. Saalis mängis grammofoon. Peale wahi polnud kedagi laewalael, ja ainult Blake märkas üht tugewat meest, kes üle reelingu pugest, silmapilgu sellest kinni hoidis ja siis meresse hüppas. Warsti jälle ilmus mees weepinnale ja ujus pikkamatil lähema saare poole.

Järgmisel hommikul oli major tuliwihane selle üle, et ta meest, keda ta oli arwanud juba olewat oma küünite wahel, ei olnud walwanud. Ta walas oma wiha isegi Callaghanile, kes teda rahulikult kuulas, kuigi ta sõrmed sügelesid mehe kaelast kahmamiseks.

„Sacre bleu!“ hüüdis major, „milline narr ma ometi olin, et teda ei walwanud. Kes olekski ustuda wõinud, et mees enese tapab!“

„Miks mitte?“ wastas Callaghan üksteiselt. „Tema wangistamine ja ülewimmine Prantsuse torpeedopaadile oleksid tähendanud temale ka enesetapmist ja sellepärast arwas ta oma meetodi paremaks. Ta päästis Teid waewast ja minule on see sedawiisi ka armsam.“

„Teile, herra?“ hüüdis major. „Miks?“

„Seda wõite ise arwata. Tema oli minu bega kihlatud.“

„Jah, selle olin unustanud. Teile teie on see nii küll parem. Ta ei tarwitse wähemalt hulkamise häbi näha.“

„Tõsi,“ wastas Callaghan üksteiselt, „aga mul on sellegipärast kahju, et see waene mees nii pidi surema.“

* * *

Umbes nädal hiljem, kui Jaawa ühel pistefesel saarel istus, kus ainult merelinnud elutsesid, tungis lindude kisa wahelt temale kõrwu hää, mis ta üles ajas tõusma. See oli suure mootorpaadi hele wile ja kõlas temale kui

taewalik muusika, sest et temale wangipõlwest pääsmist kuulutas.

Natuke aega hiljem nägi ta paati lähema saare tagant nähtawaie tulewat. Lael märkas ta üht walgesse riidetunud inimest.

Ta hüüdis.

Wastuseks tuli teine wile.

Ja wiis minutit hiljem tuli Nora Callaghan läbi madala wee kaldale.

„Armsam!“ hüüdis ta, kui Jaawa teda oma rinnale surus. „Kuidas röömustan ma, et terwe oled. Kogu nädala kannatastin ma hirmsat plina. Alles eile lahkus jahilaew ja ma ei julenud enne midagi teha ega Blaketti siia saata, sest siis oleks see pagana major jälle kahtlema hakanud.“

„Kus on Andy?“

„Tema lahkus meist ja wiibib weel jahilaewal oma naise ja ristiga.“

„Mis? On ta abiellunud?“

„Jah, eile. Tema ja Minah palusid, et neid kuni Macassari kaasa wõetaks. Oma wahel ütelda, nad tahsid majori filmas pidada. Singapores tahame nendega jälle kokku saada, niipea kui wõimalik.“

„Tahame?“ wastas Jaawa naerdes ja küsis siis uudishimulikult: „Kes laulatas Andy ja Minah?“

„Keegi Hollandi õpetaja Ambrynas. Suur mees pistitulluse Jaapani naisega, kel pulmabest ülihea meel oli.“

„Hea küll, siis wõib ta weel kord röömustada,“ ütles Jaawa paljuütleva naeratusega.

Nora punastas.

„Miks —?“

„Nora,“ wastas Jaawa ja raputas neiu õrnasti, „kui sul midagi selle wastu ei ole, siis walmistame hollandlasele see rööm, et enda laulatada laseme ja hiljem Singapore'i pulmameisile läheme. Mina tunnen neid merefid ja wõin sulle asju näidata, mis —“

Ta katkestas äkki.

„Ega sa mind ometi ei kardad, Nora. Sa ometi usud ja usalbad mind?“

„Jah, wastas neiu ruttu.“

„Jaa —“

„Muidugi jaa,“ kordas Nora röömsasti naerdes.

Kümme minutit hiljem libises wäike jahilaew üle mere Paradiisisaarte poole.

(Lõpp).

Warjust walgusele.

Inglise kirjaniku Hugh Conway romaani.

1

1.

Pimedus ja hädaohus.

Mul on eriline põhjus seda lugu kirja panna, muidu jääks ta küll jutustamata.

Kord teatasti ma ühele sõbrale mõned kummalised asjaolud, mis suhtuvad minu elu teatud ajajärguga. Nüüd, et teda tooford palustin seda mitte edasi jutustada, mille vastu ta aga waidleb.

Kindel on, et ta need ühele teisele sõbrale on edasi teatanud ja nimelt weel, nagu kardan, ilustustega. Mis selle tagajärjel lihtsasti tõesti on saanud, ei saa ma küll iial teada. Ühildalt, jesssaadil kui ma nii nõrk olin ja oma erasaja kolmandale usaldasin, waatavad üleaedised minule kui mehele, kel „oma lugu on“ — kui mehele, kes läbi on elanud romaani, mida ta oma elu üsna proosalise wälimuse alla katsub peita.

Mina ise ei hooliks sellest midagi. Ma lihtsalt naeraksin wääratuste üle, mis mu loosse on põimitud jesssaadil, kui tasi sõbrale mõne osa jutustasin. Sest mis hoolin ma sellest, kui keegi usub, mina olla kord kommunist olnud, wõi mõni teine on kuulnud, mind olla kord mingis kuritöös kahtlustatud, ja kolmas teab, mina olla mõni aeg katoliiklane olnud, kelle pärast eriline imetegu tehtud? Olesin ma elus üksti ja alles noor, ma ei mõtlekski maailma armamist parandama hakata ja kõiksugu lobajutte kõrvaldada katsuda, sest noor inimene tunneb enese olemat meelitatud, kui ta teiste uudishimu sihtlauals saab.

Alga ma ei ole enam noor ja ei ole ka enam üksti. On olemas keegi, kes mulle armsam on kui mu elu, olemus, kelle rinnast juba kõik minewiku warjud kaduma hakkawad, olemus, kes oma elu tahab mööda saata saladuseta ja näokatteta ja kes ei soowi, et teda peetakse paremaks wõi pahemaks kui ta tõesti on.

See olemus — t e m a on see, kes leiab need kummalised ja lolliid muinasjutud meie minewiku üle wäljakannatamatud ja alati uudishimuliste sõprade alatikorduwate küsimuste üle wihaastab; ja tema pärast sorin ma nüüd oma wana päewaraamatu lehti, tuletan omale meele kõik röömsjad ja kurwad mälestused ning jutustan igauhele, kes seda lügeda tahab, kõik, mis meie elust waja ja soowitaw on teada. Niipea kui see sündinud, ei lausu ma sellest

iial enam sõnagi. Siin on minu lugu! Kes uudishimuline on, otsigu oma küsimustele siit wastus, mitte aga minu käest.

Wõib olla, et kirjutan need read ka oma pärast, sest minagi ei jalli mingisugust salajasheidu. Asjalugu, et ma kord teatud saladust põhjendada ei suutnud, täitis mu wõib olla põigtusega kõige wastu, mida raske on ära seletada.

* * *

Et alustada, peaksin nii mõnegi aasta tagasi minema — wõiksin täpselt ütelda, kui palju aastaid — kuni õige päewani ja tunnini. Olin rikas, sest et ma täisealises saades olin omandanud aastase sissetuleku wietuhande naesterlingi suuruses; selle sissetuleku sain ma kindlast kapitalist, ni et ma iial ei tarwitsetud karta, et mu sissetulek kunagi kahaneb wõi kaob.

Kuigi ma nüüd oma kase?ümnewiendast eluaastast saadil ise oma isand olin, ometi puudustid mul nii jõledad kalduwused kui ka wõlad, mis mind olesid wõtnud wiia libedale teele. Kehalikud walud olid mulle wõõrad ja ometi wäherdasin ma tihti unetult oma wõõdis ja tunnistasin enesele, et elu, mis minu ees seisis, mulle wõis tuua ainult piina ja kannatust.

Kas oli surm minuult rööwinud mõne mu armsama?

Ei. Minisad, keda ma iial olin armastanud, minu wanemad, olid juba ammu surnud.

Kas ma armastasin õnnetult?

Ka mitte. Weel iial polnud mu filmad armuult wiibinud mõnel naisel ja ei pidanudki wiibima. Mit siis ei olnud ei surm ega armastus need, mis mu elu wiletsaks tegid; olin ma ju ometi rikas, noor ja waba kui tuul ning wõiksin teha, mis iial tahkisin. Ma wõiksin Inglismaalt lahkuda juba lähemal tunnil ja maailma kõige ilusamatesse kohtadesse sõtta: kohtadesse, mida ma, nagu teadsin, iial ei saanud näha. Oh nimetu piin, millist see mõte mulle sünnitas!

Mu kehaliikmed olid tugewad ja ma wõiksin kõik raskest ja wäsimused kanda, wõiksin kätä karmemini kui teised jalatandajad ja jooksja kiiremini kui teised jooksjad. Mingsugune kehaliik waew polnud mulle ränk.

Ma pigistasin pahema käega oma paremat kätt ja tundsin oma lihaksed ikka veel olewat sama tugewad kui enne. Ja ometi olin ma sama abituu kui Simson wangistuses.

Seft nagu Simson olin minagi — pime!
Pime!

Kes muu kui pime võib selle sõna täit tähendust tunda? Missugune lugeja ostab minu meeleheite sügavusest aru saada, kui ma woodis wäherdastin ja pika pimedada elu peale mõtlesin, mis ei tea kui pikalt minu ees seisib — mõte, mis mind magama jäädes soowiga täitis, et ma ial enam ei ärkaks?

Pime!

Juba aastate kaupa oli pimeduse demon minu ümber luuranud, enne kui ta oma käe wiimaks minu olale pani. Kui ta mind tüti aega peaaegu kindluses oli liigutanud, tuli ta mu kallale, laotas oma tiivad minu kohal latali ja häwitas mu elu. Jhusad wormid, magusad pildid, hiilgawad wärwid, rõõmsad stseenid — neid mul enam ei olnud. Ta rõõwis minult selle kõik ja ei jätnud mulle muud järele kui pimeduse, pimeduse, igawese pimeduse. Oh kui palju parem oleks surra ja võib olla uues, paremas, walgemas maailmas ärgata.

„Parem,“ hüüdsin ma meeleheitel, „parem on isegi punaseltkumawa põrgu kurb nähtus, kui pimedus maailmas!“

See wiimne öudne mõte näidaku, kui tumedaks oli muutunud minu meel.

Tõesti olin ma kõik lootuse kaotanud. Aastate kaupa olin ma waenlase luurawat lähedust tunnud ja tihti, kui midagi ilusat nägin, mida ma oleksin tahtnud nautida ja mille üle rõõmustada, hüübis mulle mingisugune midagi:

„Tuleb päew, mil ma sind uuesti puudutan, ja siis on kõik oksas!“

Ma katsusin oma hirmu üle naerda, aga ei jaksanud tasi ometi täitsa jagu saada. Waenlane oli mind kord juba puudutanud, miks ei wõinud ta seda veel kord teha?

Mäletan veel selgesti tema esimest puudutamist. Mäletan tergemeelset koolipoissi, kes, süwenenud mängusse ja õppimisse, ei märganudki, kui tuhmis ta üks film muutus ja kuidas ta isearalikuks muutus. Mäletan, kuidas isa poisi Londoni wiis ja seal ühes walfses tänawas suurde matja saatis. Seal ootastime ühes teistega ühes toas; suuremal osal ootajail olid filmad seotud. See oli kurb nähtus ja ma rõõmustasin, kui meid teise tuppa saadeti, kus üks lahke herra istus, keda minu isa mister Jay'ks nimetas. See kuulus arst priiks mu filma kõige esiti, nagu nüüd tean, belladonnat, mis mu nägemiswõimel tü-

kise aega imetaolikt suurendas, ja waatas mu filmad siis peeglite jne. abil läbi.

Siis paigutas ta minu seljaga wastu afent ja hoidis mulle põlewa küünla nõo ette. See kõik paistis mulle olewat nii weider, et mulle lust tuli naerma hakata; ainult mu isa tõsine nägu hoidis mind seda tegemast tagasi. Niipea kui mr. Jay oma läbiwaatamise oli lõpetanud, pööras ta minu isa poole järgmistele sõnadega:

„Hoidke Teie küünal nii, kuidas mina teda hoidsin. Laske ta esiti paista paremasse filma. Noh, mr. Vaughan, mis Te näete? Mitu tuld, arwan ma?“

„Kolm, üks testel wäike ja hele, aga teraw ots all.“

„Jah. Ja nüüd waadake teist filma. Mitu tuld näete seal?“

Minu isa waatas kawa ja täpselt.

„Näen ainult ühe,“ ütles ta. „Suure.“

„Seda kutsutakse katopriliseks läbiwaatamiseks, wanamoeline, aga eksimatult läbiwaatamine, mida nüüd peaaegu enam ei tarwitatagi. Poissil on hall kae.“

See hirmsasti kõlaw sõna wõttis mult kõit naeruhimu. Ma waatasin isale ja olin üllatatud nähes, et ta nägu oli rõõmsamaks muutunud.

„Seda saab ju lõikamise abil parandada?“ ütles ta.

„Muidugi. Aga minu arvates on parem, kui asja estalgul nii jätame, kuni teine film alles veel terwe on.“

„On siis temal hädaohtu karta?“

„Hädaoht on alati olemas, et haigus ka terwele filmale lateneb. Muidugi võib see ka tulemata jääda. Niipea kui sellest midagi märkate, tulge minu juure. Jumalaga!“

Suur eriteadlane jättis jumalaga ja mina läksin kooli tagasi, asjast mitte midagi hoolides, sest et mulle mingi asi walu ei teinud, ja kuigi waewalt ühe aasta jooksul mu üks film peaaegu kustus, nägin ma teisega ometi küllalt.

Aga ma pidasin tolle diagnoosi iga sõna meeles, ehk küll aastad möödusid, enne kui nende tõsibusest oieti aru sain. Alles kui ma mingisuguse juhuse tagajärjel sunnitud olin mõne päewa oma terwe filma peal siset kandma, sain ma aru hädaohust, mis mind ähwardas, ja seft hetkest saadik tundsin ma alati oma ümber luurawat waenlast, kes oma aega ootas.

Ja nüüd oli see aeg tulnud. Meheea esimesel õilmeajal, kui mul juba kõik oli, mida ial enesele wõisin soowida, tabas mind selle waenlase käsi uuesti.

Ta kippus mu kallale ootamatult, rutiini, kui see niisugustel puhkudel harilik on,

aga see kestis kaua, enne kui ma kõige pahemat hakkasin uskuma, kaua, enne kui enesele tunnustada tahtsin, et mu nägemine ifka enam nõrkes ja udu minu ümber ifka tihedamaks muutus, enne kui arvamistest loobusin, et see ainult möödum nõrkus on.

Ma wiibisin tookord sadanded penifoormad kodust laugel — maal, kus pikkamisi reistatse. Ja kuna mul sõber kaalas oli, siis ei tahtnud ma pahandust ning reisi pooleli jätta. Nii ei lausunud ma nädalate waipa sellest midagi, kuigi mu süda iga päewaga raskemaks muutus uusti ja kohutawaid edulamme nähes, mis waenlane teinud. Wiimaks ei jõudnud ma seda enam wälja kannatada, õigemini warjata, waid andsin oma kaaslasele oma seisukorra teada.

Hakkasime kodu tagasi reistama, ja kui Londoni jõudmise ning meie pikk teekond lõppes, siis oli mulle iga asi udune, ähmane ja tume. Waewalt juutsin ma üldse weel midagi näha!

Ma ruttasin eriteadliku silmaarsti juure.

Tema oli ära reistunud. Oli haige olnud ja nüüd ennast kosutama läinud. Enne laht kuud ta tagasi ei tulnud ja ei wõtnud seni ka ühki haiget wastu.

Olin kõik oma lootuse pannud selle mehe peale. Muidugi oli ta teisi sama osawaid silmaarste Londonis, Pariisis ja mujal, aga mina uskusin, kui üldse weel terweks saan, siis, siis see wõib sündida ainult mr. Jay läbi. Surijate tujud täidetakse ifka; ifegi surmamõistetud kurjategija tohib enesele weel wõimse eine walida, ja nii oli minulgi õigus enesele oma arsti walida. Sellepärast otustasin seni pimedaks jääda, kuni mr. Jay jälle haigeid hakkab wastu wõtma.

See oli minu poolt jolebus. Olesin pidanud enese parem usaldama mõne teise arsti osawatesse kätesse. Weel enne kui üks kuu möödus, oli mul juba kõik lootus kadunud, ja kuue nädala pärast olin ma juba ligikaudu nõbrameelne.

Pime, pime, pime! Mina pidin igawesti jääma pimedaks! Nii täielikult olin ma kõik julguse kaotanud, et juba mõtlema hakkasin, filmi mitte lõigata lasta. Mistarwis saatusega wõibelda? Olin ju oma elu lõpuni pimedusse mõistetud. Ei kõige suurem osawus, ei kõige kindlam käsi, ei ifegi kõige uemad kogemused wõinud mulle tagasi anda waljust, mis olin kaotanud. Minu jaoks oli maailm lõpul.

Nüüd, mil põhjust teate, wõite mind ette kirjutada pärast nädalatepikust pimedust, murtud südamega, kuidas ma tol õõsel unetult pikutasin, peaaegu soowides, et wõiksin surra.

Kes enesele ei oska minu seisukorda ette kirjutada, see lugegu eelmised read ette mõnele, eelmised read ette mõnele, kes pime on, ja tema ütleb talle, millised tunded tal olid, kui õnnetus ta peale tuli. Tema saab minu walu sügawusest aru!

Oma mures ei olnud ma mitte täitja üsti jäänud. Magu Hiobil olid minulgi lohutajad, aga nad olid hea südamega poisid, kes rääkisid kindlasti minu terweksaamisest. Ma ei olnud neile nende külastamise eest küllalt sedawõrd tänulik, kui oleksin pidanud olema, kuna ma mõtet wihtasin, et keegi mind mu abituses näeb; päewpäewalt halvenes mu hinge seisukord.

Minu parimaks sõbrannaks oli Briscilla Drew, minu ema wana, ustaw teenija, kes mind juba lapsest saadik tundis.

Tulles Inglismaale tagasi, ei suutnud ma mõtet, et minu eest keegi wõõras peaks hoolitsema, ära kanda, ja sellepärast kirjutasin ma temale ja palusin teda minu juure tulla. Tema juuresolekul wõisin ma ometi ilma häbenemata kurtu ja õhata.

Ta tuli, nuttis minu pärast tüli aega ja asus siis kui tunderikas ja arusaaja naisterahwas minu kurba saatust jõudumööda pehmenutama. Ta leidis mugawa korteri, paigutas oma kirstu haige sinna ja teenis seda päewal ja õõsel. Ifegi siis, kui ma ärkvel olin ja täis hingehäda pikutasin, magas tema minu toa kõrwal lahtise ukse taga, et minu eesmise kutse peale kohe walmis olla.

Oli see augustikuu ja paks õht, mis läbi awatud akna tupp tungis, ei muutnud toa temperatuuri palju. Kõik näis olewat walfne, palaw ja pime. Minus hääl, mis ma kuulsin, oli magaja korralik hingetõmbamine ukse taga, mille ta praotile oli jätnud, et minu wähematki hüüet wõiks kuulda.

Ma olin aegsasti woobisise läinud. Mistarwis pidin ma küll weel kauaks üles jääma? Ainult uni, uni ifesti wõis mulle unustust anda, aga täna ei tahtnud ega tahtnud ta tulla. Lastsin oma repetiirkella lüüa — olin selle ostinud, et vähemalt aega teaksin. See wälge kell kuulutas mulle, et kell weidi üle ühe oli. Ilmaaegu und ihates, õhtasin ma ja wajasin tagasi pabjale.

Atti waldas mind kirjeldamatu äge ihawälja miina.

Oli õõ; tänawal wõis olla ainult wähe inimest. Majaderea ees, milles elasin, oli lai kõnnitee, kus ma julgesti wõiksin edasi ja tagasi jalutada. Ifegi kui ainult trepil istusin, oli see parem, kui siln kinnises palawas toas lamada ja unetult näherdada.

See iha waldas mind nii, et juba tahtsin Priscillat hüüda ja temale seda teatada; aga teades, et ta raskesti magas, wõlitasin ma.

Olin olnud päew wisa ebaharilikult rahutu, läre ja nõudlik, ja minu wana amm — Sumal ta wõlitasin temale seda! — teenis mind armastuses, mitte aga raha pärast. Miks pidin teda siis elstama? Ma pidin ju õppima iseennast attama, nagu seda teisedki teewad, kes wiibiwad minu wiletsas seisukorras. Olin juba nii kaugele jõudnud, et enese ise sain riietada. Kui ma sellega nüüdki toime sain ja toast kuulmatult lahkusin, küll ma siis ka tee leidisin majakse juure, mille awada ja siis seal jälle tagasi tulla wõisin. Mõne selle, olgugi lähikese iseseiswuse peale oli nii wõrgutam, et ma rahulikumats jäin ja otustasin katset teostada.

Ma tulin woodist tajakesti wälja, riietusin kergesti ja waewata, selle juures wahetpidamata kuulates magaja korralikku hingetõmbamist. Siis, ettewaatlikult kui waras, pugusin ma ukse juure, mis magamistoast kotta wiis. Ma awasin ukse kobinata ja seisin wäljas patsul walbal, ise tajakesti naerdes, kuidas Priscilla wõis ehmatada, kui wahel ajal ärtas ja toas mind enam ei leidnud.

Ma panin ukse oma taga kinni ja läksin siis, wõrest ja lastpuust kinni hoides, trepist alla, ilma õnnetuseta jõudes majakse juure.

Majas elas weel teist inimest, nende hulgas noori mehi, kes iga kella ajal koju tulid, ja sellepärast polnud üks tial lukus, nii et mul kerge oli uks awada. Mõne hetkega olin läwel ja panin ukse oma taga kinni.

Natuke aega seisin ma pelglikult, peaaegu wärisedes oma julguse üle; oli see ju esimene kord, et majast julgesin wäljuda ilma juhtiva käta.

Uga mul polnud midagi karta, sest tänuw, üks kõige rahulikumalt linnas, oli tühi. Kõnnitee oli ja ma wõisin seal talistamata edasi ja tagasi jalutada, pimedada kombel kepiga kõnnitee äärt kohades ja oma kõwal asuwat wõret katkudes. Niisugused wõred seisawad peaaegu kõigi Inglise majade ees.

Ometi pidin ma tarwitusele wõtma mõned ettewaatusabinõud, kindlaks tehes oma tee pitkuse ja lainse.

Ma läksin nelk astet majatrepist alla, pöörasin paremale poole ja hakkasin wõre juhil edasi minema, lugesin oma samme. Kuuekümmekolme sammuga jõudsin ma wälja pöiklanawale ja teadsin, et seal mu teel lõpp oli. Ma pöörasin tagasi, lugesin kuuskümmendkaks sammu tagasi ja siis weel kuuskümmendkaks sammu edasi samas suunas, enne kui jälle kõnnitee lõpule jõudsin. Minu arwe osutus õigeks, kuna

ma teadsin, et maja, milles elasin, seisis majadereva keskpaigas. Nüüd olin üsna rahulik, kuna ma teadsin, kui kaugele ma tühjalt tänuwal minna wõisin ja et ma, samme lugesin, ei wõinud.

Ukse oma tulewuse peale, jalutasin ma tüki aega edasi ja tagasi. Kuulsin ühe wõit kaks wankert mööda wurawat ja ka paari inimest enesest mööduwat. Kuna wõimased mind nähtawasti tähele ei pannud, siis uskusin, et minu käimise wõis kellelegi silma ei paista. Suurem osa inimesti armastawad ikka oma pahasid warjata.

See õine jalutuslõik oli mulle wäga hea. Wõimalik, et see oli leidus, et ma ometi nii wäga abitu ei olegi kui arwastin, mis mu helewuse mõne minutiga täitsa muutis. Kõige sügawamast julgusetusest tõusin ma lootusele, litaldatud lootusele, jah, peaaegu weendumusele, ja mu rinda asus peaaegu ilmutus, et mu haigus on parandataw ja mu sõprade armulise lohtus kord täide läheb.

Seesuguses ülewass meeleolus tundsin ma, et pea piissti ajasin ja, oma pimedust peaaegu täitsa unustades, kindlasti ja ruttu edasi läksin. Ma hakkasin mõtlema mitmekesiste asjadele ja mu mõtet olid rõõmsamad kui minu kum wõimase ajal. Jätsin sammud lugemata, läksin edasi ja tegin kawatsumi, mis kõik tahtsin teha ja kuhu jälle minna, niipea kui olin saanud nägijaks. Ei mäleta kas ma wahetewahel müüri wõit kõnnitee äärt kohasin; aga kui ma seda tegin, siis tegin ma seda enam instinktiivselt ehk masinlikult, ilma et ise seda oleksin tähele pannud wõit hiljem seda mäletanud.

Ma ei tea, kas pime inimene, kes hirmu nägemata talistustega kookupõrkamisse juhtes kaotab, nii õieti wõib edasi minna kui nägija, aga seda ma tean, et mina seda oma ülewass meeleolus tegin. Soobunud tagastunud lootusest, wõisin ma wõistiski käia nagu kuitõbine. Kindel on, et ma, ise lõbusaid mõtteid mõtelles, ikka edasi läksin, ilma et oleksin mõtelnud oma pimeduse peale, kuni ma äkki ühe isituga kokku põrkasin, kes mulle wastu tuli, ja see kookupõrkamine mulle kõik mu wiletsuse meele tuletas.

Ma tundsin, kuidas mees, kes mulle wastu tulnud, enese lahti kiskus, ja kuulsin teda pomisewat:

„Tola!“

Siis läks ta ruttu edasi, mind kookupõrke kohale maha jättes liikumatuna ja eneselt küsides, kus ma nüüd küll wiibin ja mis pean tegema.

Katse, teed ilma abita tagasi leida, oleks olnud asjatun. Ja kuna mul ka kella kaafas ei

olnud, siis ei teadnud ma ka, kui kava ma juba olin läinud. Sammude lugemata jätmisest võis olla möödunud jama hästi kümme minutit kui tund. Kui ma mõtlesin hulga asjade peale, mis mu valmist wäheajal läbi läinud, siis paistis olewat wiimane oletus õigem, tõe- näolisem.

Nüüd, mil ma luuleilmest jälle olin tagasi saadunud maailma, pidin jääma kohale, kus wiibisin, seni kui mõne poliitseiniku või kellegi teise samme kuulsin, kes mind siis oleksid wõtnud aibata, mis aga siin, Londoni rahuliku- mas osas, kaunis ebaharilikuna paistis.

Ma toetusin seljaga vastu müüri ja oota- sin kannatlikult.

Wärsti kunisingi lähenevaid samme; need olid wankuvad, kindlustatud ja laapavad, mil- lest otsustasin, et lähenev mees mitte ei wõt- nud olla niisugune, kellelt ma wõisin abi loota. Ma pidin ta lastma mööduda ja mõnda teist ootama. Uga sammud lähenesid mulle ja lusti- lik, aga kindlustetu hääl hüüdis:

„Teine mees — weel enam täis kui mina! Ei saa enam edasi, mis, wanamees? Olen õn- nelik, et kellegi teise pea homme weel enam wa- lutab kui minul!“ (Särgueb).

Wastutaw toimetaja P. Grünfeldt.

Wäljaandja Kirjastus-osaühisus „Aireng“.

Trükitud „Edu“ trükitojas G. Kompassi t. 40, Tallinnas.

Kindmõistatus

Nr. 12 (102).

47		1		45
6		41		76
37		81		35

Numbrid 1—81 tulewad nii ruutu- desse paigutada, et igas püst-, põik-, ja ristreas kokkuarwates ühesuurune arw — 369 wälja tuleb.

Lahendused tulewad saata „Romaani“ talitusele, Tallinn, Müüriwahe tän 16. kuni 31. juulini. Lahendajate nimed awaldakse „Romaan“ Nr. 16 (106).

Oigete lahenduste saatjate wahel loositakse wälja: 1) E. Malteneki — „Raadio käsiraamat amatöörile“ 2) 1 anne Ed. Wilde kogutud teostest 3) Ferenc Molnari — „Päl tänawa poisid.“

„Romaani“ talitus.

Kindmõistatuse lahendus

Nr. 8 (98)

7 kuradit jõudsid Naissaarele, sest kuradite tosin on 13.

Õigeid seletusi saatsid:

Tallinnast: K. Allisson, Ada Altb-
berg, E. Arnower, W. Arnower, Harald
Abram, Ewald Alt, R. Erlbaum, E.
Emann, Gotfried Falk, Hilda Flor, Hilda
Friedemann, El. Gutmann, Aleksander
Grünberg, Herodes, E. Hintper-Ehowa,
T. Hermel, L. Henrichson, L. Johanson,
A. Johanson, M. Jeromin, F. Jürgenson,
L. Isak, D. Kotsensky, J. Krekmann, E.
Kallas, A. Killak, B. Kask, E. Kaeli, T.
Keelmann, Agnes Kütt, E. Luikmann,
A. Luige, S. Luuk, E. Loorits, A. Luha,
P. Melifer, Wanda Naumann, K. Parol,
E. Pustak, Alfred Petton, O. Riesen-
kampf, Nelly Reintam, K. Saarepera,
H. Sirk, A. Tohwer, E. Tõnisson, Paul
Wesilind, A. Waik, C. Wahlmann, R.
Walter.

Tartust: Olew Kruus, O Nööp,
Hedwig Puijat, Silwia Tulff, C. Suise,
L. Tobber, L. Unt.

Wõrust: J. Kilk. **Pärnust:** Milda Küng,
Wiljandist: E. Oinas. **Rakwerest:** Joh.

Kask, Fritz Kass, Lugeja nr. 118, Felix
Tenneberg. **Narwast:** P. Lemming, Ka-
rin Roots. **Tapalt:** E. Kaasik, H. Mik-
kin, Alfred Kiwirähk. **Pukast:** Hans
Freimann. **Laupalt:** G. Alt, A. Haas.
Kurist: Hermann Krummast, Linda
Uusmann. **Käsarist:** K. Lemmergas.
Keilast: Joh. Gutman, A. Kutpri **Riisi-
perest:** R. Pilberg. **Kuresaarest:** A.
Nellis. **Aserist:** Lola Einberg, T. Wei-
gel. **Sondast:** L. Petrow. **Sangastest:**
Osw. Saul. **Jõgewalt:** R. Terasmägi.
Lohuselist: R. Wirroja **Nõmmelt:** Juta
Pustak, Anny Sõer. **Wiimsist:** S. Unt.

Neist wõitsid loosimisel: 1) Laua
kroket, 6 mängijale — C. Suise, Tar-
tust, Kastani t. 49 - 2; 2) M. Eiseni —
Esiwanemate ohwerdamised — A. Nellis,
Kuresaarest. Saarte ühispank; Fr. Tug-
lase Hingemaa — M. Jeromin, Tallin-
nast, Prii t. 8 - 22.

„Romaan'i“ tallitus.

Kewadhooajaks

12 moodsat postkaarti 300 mk. peale. Tosina piltidega suurendus
hinnata. Laste üleswõtted silmapilkselt. Koolilastale hinnaalandus.

Palun aadressi hoolega tähelepanna.

Wiru 12, kunstfoto Joh. Hallikas.

EDUARD KASK
Kõrge ja õpetatõu
Tallinnas
S. Kõrja t. 21, III. korrak
Kunst-foto ja nahatõu
Telef. 11-58

„Rahwaleht“ — ilmub nüüd — kolm korda nädalas.

„RAHWALEHT“ on ajaleht kõigile, kel aega wõi raha ei jätku päewalehtede lugemiseks.

„Rahwaleht“ uuel alusel pakub lugejatele jookswatest päewauudistest alati kõige wärskeimat, sisukamat ja kaasakiskuamat. Igawatel targutustel ei ole „Rahwalehes“ aset.

„Rahwaleht“ paneb eriti suurt rõhku kohtukoja teadete, põnewate romaanide ja juttude peale.

„Rahwalehes“ on lugejatel oma nurk, kus nad mõtteid wõiwad wahtada küsimuste üle, mis selgitamist nõuawad.

„Rahwaleht“ ei seisa ühegi erakonna teenistuses. Ta toob halastamata päewawalgele kõigi seltskonnakihtide warjuküljed.

„Rahwaleht“ on huwitaw, kuid ühtlasi ka odaw: postiga koju saates 60 marka kuus, 180 marka weerandaastas.

Tellimisi wõtawad vastu kõik postiasutused ja lehetellimiste wastuwõtjad.

Aadress: „Rahwaleht“, S. Karja t. 2. Tallinn.

„Rahwaleht“ on müügil väljaspool Tallinnat iga teisipäewa, neljapäewa ja laupäewa hommikul.

Tooge terve ilma muusika endale maija!

Teie wõite iga raadio-aparaadiga muusikat „kuulata.“ Kui tahate aga kuulamisest mõnu tunda, siis tarwitage PHILIPS RAADIO LAMPE.

— Määr igal pool! —

Ainuesitaja: A. KAPSI & Co. Tallinn, Harju tän. 46. Rõõntr. 775 ja 1015.